

ISSN: 2822-7077
Şubat 2023

Daima Edebiyat

kültür, sanat, edebiyat dergisi

Tema: Eski Fotoğraflar

*Arka Kapak Şiiri:
Ebru Özden Güroğulları*

Muhammet Erdevir, Hande İkbâl, Ahmet Menteş, Fatma Nur Uysal Pınar, Deniz Longa, Meryem Genel Çilingir, İsmail Kılınç, Hatice Şahin, Oğuz Ertürk, Hatice Kübra Öktem, Gülşah Demirci, Zuhâl Kara Başaran, Feyza Keşan, Sevda Altınkaya, Binnur Özyurt, Nurhan Ceylan, Buket Uçar, Adnan Semih Dumlupınar, Ayşe Sevinç Erginsoy Sivri, Semanur Bozok, Rainer Maria Rilke (Çev. Deniz Schwarzwald), Emily Dickinson (Çev. Arif Teyimur Demirci), Hasan Ulaş, Ayfer Karakaş, Büşra Badeci, Cüneyd Ensari, Kerem Nadir Özcan, İsmail Kurağ, Servet Özakan, Ömer Keser, Tunay Özer, Emine Gündüz Menteş, Nermin Ayduran, Furkan Kemer, Abdulkadir Üstündağ, Mehmet Kahraman, Zeynep Arkan.

14

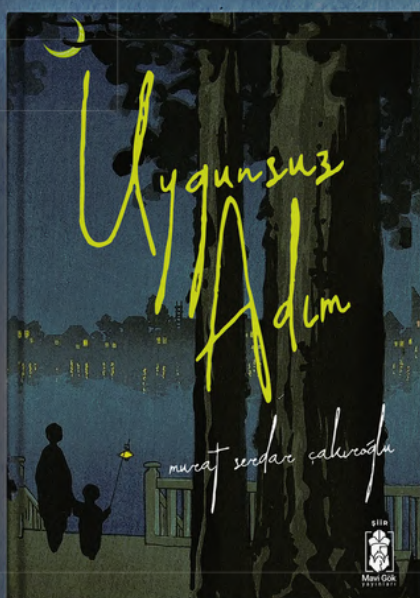

*Dergimizin tüm sayılarını www.edebiyatdaima.com'dan indirebilirsiniz.

MAVİ GÖK YAYINLARI

ŞİİR KİTAPLIĞI

İftihârla Sunar...

Edebiyat
Daima
EDEBİYAT | KÜLTÜR | SANAT

Mavi Gök
yayınlari

Daima Edebiyat

kültür, sanat, edebiyat dergisi

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi, www.edebiyatdaima.com ekibi tarafından yayına hazırlanan aylık kültür, sanat, edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat dijital ve matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 2 Sayı: 14

1 Şubat 2023

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Muhammet ERDEVİR**

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. 134013 No.lu Sokak Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ersin Kartal, Emine Gündüz Menteş, Ahmet Menteş,
İbrahim Halil Çelik, Murat Serdar Çakıroğlu, Hande İkbâl, Jale Önder Darıcı.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

 / [daimaedebiyat](https://www.edebiyatdaima.com)
www.edebiyatdaima.com

GAZİANTEP TEMİN VE BULUŞMA NOKTASI

K.MARAŞ TEMİN VE BULUŞMA NOKTASI

Çizim: Mustafa Burak Çilingir

Mustafa Burak

İçindekiler

Muhammet Erdevir	5
Hande İkbâl	8
Ahmet Menteş	11
Fatma Nur Uysal Pınar	13
Deniz Longa	14
Meryem Genel Çilingir	16
İsmail Kılınç	18
Hatice Şahin	21
Oğuz Ertürk	24
Hatice Kübra Öktem	25
Gülşah Demirci	26
Zuhal Kara Başaran	27
Feyza Keşan	28
Sevda Altınkaya	29
Binnur Özyurt	30
Nurhan Ceylan	32
Buket Uçar	34
Adnan Semih Dumlupınar	37
Ayşe Sevinç Erginsoy Sivri	38
Semanur Bozok	39

TEMA DIŞI

Rainer Maria Rilke	42
Emily Dickinson	43
Hasan Ulaş	44
Ayfer Karakaş	45
Büşra Badeci	46
Cüneyd Ensari	47
Kerem Nadir Özcan	49
İsmail Kurağ	50
Servet Özakan	52
Ömer Keser	53
Tunay Özer	54
Emine Gündüz Menteş	55
Nermin Ayduran	56
Furkan Kemer	58
Abdulkadir Üstündağ	62
Mehmet Kahraman	67
Zeynep Arkan	68

Tema: Eski Fotoğraflar

Eksiliyor "An"larımız	
Süha Kere Süha	
Ateşle Söndürülen	
Küçürek Öyküler	
Ben Aptal Mümtaz Memnun Oldum	
Rastlaşma	
Yokluk İçinde Varlık: Eski Fotoğraflar	
Ihlamur Ağacı Sokak	
Yanlış Ezberlenmiş Ölümler Çerçevesi	
Çocuğun Fotoğrafı	
Oyalı Dantel	
Eskinin İçindeki Sen	
Zamanın Kırdıkları	
Eskiyen Nedir Fotoğraflardan Önce	
Fotoğraflar Nasıl Eskir?	
İlk Kederin Gölgesinde	
Göz Eskisi	
Adını Çocuklaştıran Şeyler	
Ayak İzini Sürüyorum Gıcırdayan Tahtada	
Eski Fotoğraf	

Ciddi Saat	
Bir Kız Kardeş Var Evimizde	
Dua	
Yeni Bir Şarkıya Kalkışmak	
Tekrarlar Tarifi	
Yeni Bir Romanın İlk Cümlesi	
Sen Matemleri	
Uzaklar Kuşlara Emanet	
Hasret Cümbüşü	
Aşk İçin Tragedya	
İzdiham	
Hayat Bizi Sobeledi	
Ah Kalbim	
Tutkulardan İntihar, Günlerden Çarşamba ve Ölmekten Bir Sayfa	
"Baktığın Suyu" Üzerine Bir Tahlil	
Ferit Edgü Özeldir Çünkü...	
Turgut Uyar Özeldir Çünkü...	

BU SAYININ TEMASI

eski fotoğraflar

EKSİLİYOR “AN”LARIMIZ

Muhammet Erdevir

Ruh öldü. Yarına ne kalacak ondan?

Ruh ve beden arasındaki ikiliği ilk kez ne zaman fark etik acaba? Bu ikilik, aralarındaki ayrışmaya tezat şekilde bir arada bulunmalarını zorunlu kılıyor. Zaman ve mekân da böyle, iç içe geçmeden var olamıyorlar. Büyük Patlama’dan önce ne zaman vardı ne de mekân. O muhteşem patlama ile birlikte evren genişlemeye başladı. Böylece hem mekân yaratıldı hem de zaman. Aynı noktadan doğdular ve birlikte var oldular. Sonsuza doğru genişlemeye devam ediyorlar o gün bugündür. Biz ise kısacık ömrümüzde en çok unutulmaktan, inşa ettiğimiz anlamın sonsuzlukta kaybolmasından korkuyoruz.

İnsan, kontrol edemediğine düşman en çok. Belki de bu yüzden “zaman”la olan kavgası. Dünyü, bugünü, yarını kavramak için gösterdiğimiz çaba takdire şayan olsa da tek yapabildiğimiz zamanı ileriye doğru kesintisiz bir akış olarak tanımlayabilmek. Dünyaya gözümüzü açtığımız o ilk andan beri gördüğümüz, bildiğimiz, yaşadığımız bu çünkü. Zaman, derin bir vadinin içinde sürüklenmektense nefes aldığımız kısacık anların içinde çoğalıp durmakta oysa. Eski ve yeni, dün ve yarın, öncesi ve sonrası çoğalıp duran bu katmanlar üzerinde eriyip zemine yayılan buz küreciklerinden ibaret. Bir kürecikten diğerine uzanan mesafeyi birbirine göre konumlandırırken zamanı çarpıtıyor zihinlerimiz. Biz yaşadıkça eriyor, eridikçe yayılıyor ve biz yaşadığımız günleri bir nehir akışı halinde algılamaya zorluyor. Dün ve yarın, algılarımızın tersine şimdide eriyor, kaynaşıyor, yekpare bir hakikate evriliyor.

İliklerimize kadar hissettiğimiz bir şey değil zaman. Geçtiğini, aktığını, çağladığını düşünüyoruz ama içinde sürüklenip duran aslında biziz. Geçen biz, yürüyen biz, ilerleyen biziz bu zeminde. İçinde bulunduğumuz anın kuşatıcı atmosferi sayesinde akışın şiddetinden bihaber sürüyor yolculuğumuz. Bizi yaşama bağlayan, yaşamda tutan her şey aslında yaşama düşman. Bir zamanlar yaşamın temeli ve kaynağı olan “anasır-1 erbaa”yı bir düşünün: su, toprak, hava ve ateş. Dördünün de yaşamı ortadan kaldırma potansiyeli olduğunu göreceksiniz. Bunca dost ve bunca düşman bir ortam içinde insanın varlığını sürdürabiliyor olması kadar içinden geçtiği zamana kendi damgasını vurabiliyor olması bile bir büyük başarıdır. Etten ve kemikten aciz bir varlığın, kendine düşman bir dünyada hayatta kalmanın ötesine geçerek bilincini çağlar ötesine taşıması... Başarı demek hafif kalır buna, mucizenin ta kendisidir bu.

Mürekkep lekeli masa, yırtık kâğıt, kenarı kıvrıldığı için nefret ettiğimiz kitap kapağı, mekanizması paslanan uçlu kalem, hatırlamamayı tercih ettiğimiz eski fotoğraflar... Tekrar tekrar var ettiğimiz imgeler uçuşuyor etrafımızda. Ama hikâye çok daha gerilere uzanıyor. Zamanı durdurmak için kullandığımız en eski yöntemlerden biri yazmak. Oysa yazmak başlangıçta sayılarla ilgili bir muhasebe mekanizmasıydı. Yazıyı icat ederek kullanan Sümerlerin niyeti zihinlerinde uçuşup duran düşünceleri kayıt altına almaktan çok tahıl ve hayvanlarla ilgili muhasebe kayıtlarını tutabilmektir. Ama insanoğlu ve buluşları söz konusuysa hiçbir yenilik, sadece icadına yol açan amaca hizmetle sınırlı kalmaz. Her zaman daha fazlası, daha ötesi, daha yenisi vardır. Sonra hikayelerimizi kaydettik; maceralarımızı, başarılarımızı, hayallerimizi, yaşamak isteyip de içimizde ukde kalanları... Hatta Teoman Duralı, Sümer Çağı'nda dondurulmuş olan zamandan bir sahne sunar bize Gılgamış Destanı'nın ön sözünde. Höyüklerden çıkan binlerce tabletin önemli bir kısmı okuma yazma bilen öğrencilerin ödev ve alıştırmalarıdır. Bunlardan birini oldukça tanıdık bulacaksınız. Şimdiki okula karşılık gelen "Levhalarevi"nde bir öğrencinin yazı talimi şöyledir:

"Levhamı okudum, yemeğimi yedim. Levhamı hazırlayıp üzerine işaretleri koydum. Levhalarevi kapandığında evime döndüm. Babama dersimi tekrarladım. O da levhamı okuyup bundan memnun kaldı."

Bir başka tablette, öğrencilerden birinin babası, Levhalarevinin öğretmenine teşekkür ederek şunları yazmıştır:

"Çocuğumun ayakta durmasına yardım ediyor, onu bilgiyle tanıştırıyor, ona levhalara yazma sanatının inceliklerini öğretiyorsun. Ayrıca hesap yapmanın kurallarını da ona gösterdin."

Günümüzden kabaca beş bin yıl öncesinden gelen bu sesler nasıl da tanıdık. Beş bin yıllık bu ses tarihte donmuş, kaybolmamış ve bize ulaşmış. İşte zamanı dondurmanın, durdurmanın ve yarınlara taşımanın en eski ve en güvenilir yollarından biri. Yazdığımız, yazabildiğimiz için sesimizi işaretlere yükleyebiliyoruz; okuyacak birileri olduğu müddetçe sesimiz soluğumuz sonsuzlukta kaybolmayacak. Walter J. Ong "Ses zaman içinde ilerleyen bir olaydır ve zaman durmadan, parçalanmadan akıp gitmektedir. Takvim veya saat yüzeyinde zamanı birimlere bölüp yan yana dizince zamana mekân sağladığımızı ve hâkim olduğumuzu sanırız. Gerçek zaman bölünmez, aralıksızdır; dün, yelkovan gece yarısını geçtiği için bugün olmadı!" diyor. Zaman, tam olarak neresinde olduğumuzu kestiremediğimiz bir boyut. Mekânsal olarak kendimizi ve konumumuzu tanımlamak görece kolay. Carl Sagan'ın "Soluk Mavi Nokta" dediği yerdeyiz nihayetinde. Zamandaki konumuzu kestiremiyoruz ve bu bizi sesimizi soldurmayacak, ruhumuzu kurutup öldürmeyecek çözümler aramaya itiyor.

Zamanın süreğenliği içinde bir noktada medeniyetimiz "yazar"ı yarattı. İlk ressamın, ilk heykeltıraşın veya ilk mimarın kimliğini bilemeyeceğimiz gibi yazarın kim olduğunu da bilemeyeceğiz. Ama onun açtığı yoldan ilerleyenler yepyeni dünyalar kurdular. Kurgulayarak inşa ettikleri bu yeni evrenler dünyamıza paralel yeni bir gerçeklik sundu bize.

Sonra “okur” doğdu. Tüm merakları ve zaaflarıyla en az yazar kadar ilginç bir tipti o da. Manguel, Okumalar Okuması’nda “Sanırım bana da bir şey okur olacağımı söyledi.” diyor. Zamanın penceresinden başını uzatan gizemli biri bazılarımıza yazar olmayı, bazılarımıza okur olmayı fısıldıyor ve bizleri büyülüyordu. Çok mu olağanüstü? Ama unutmamak gerekir ki gerçeklikten doğan rutin, yaşananlar namına hiçbir şey söylemez insana. Yeknesak tekrarların dilsiz olduğunu çok çabuk göz ardı ediveririz çünkü. Rastlantılar öyle değildir. “Sadece rastlantı bir şeyler söyler bize.” demişti Kundera. Büyülü çözümler ancak beklenmedik zamanlarda gerçekleşen sıra dışı olaylar sonucu ortaya çıkabilir. Sesimiz, soluğumuz, ruhumuz sonsuza dek kaybolmasın diye zamanı zapt etmenin, ona direnmenin yolunu bulduk: yazmayı ve okumayı.

Yazmak sarhoş ediciydi, okumak büyüleyici. Yine de yetmiyordu sonsuzluk arayışımıza. Zamanı durdurmak, geriye veya ileriye sarmak mümkün görünmediği için onu dondurmanın başka yollarını aramalıydık. Çözemediğimiz sorunları kurcalamak düşümleri daha da karmaşık ve açılmaz hale getirebilir. Fakat bu karmaşanın çok çekici olduğunu da unutmamalım. Nihayetinde “an”ı dondurmak için fotoğrafı icat ettik. Nicéphore Niepce, 1826’da penceresine yerleştirdiği düzeneği sekiz saat boyunca aralıksız ışığa maruz bırakınca tarihin ilk fotoğrafını da elde etmiş oldu. “Pencereden Le Gras’a Bakış” adı verilen bu fotoğrafla belki bir “an”ı değil de sekiz saatlik bir manzarayı dondurmuştuk ama olsun. Arkası hızlı gelecekti. Louis Daguerre, 1838’in sonlarında Temple Bulvarı’nın fotoğrafını çekerken ilk kez bir insanın fotoğrafını çektiğini bilmiyordu muhtemelen. Fotoğrafın pozlama süresi ilk fotoğraftan çok çok daha kısaydı. Sadece on dakika! Fakat fotoğrafın sol alt köşesinde kadraja giren bir kişi ayakkabısını boyatırken “objektife yakalanmıştır” ve böylece fotoğraflanan ilk insan olarak tarihe geçmiştir. Alakasız iki olayın kesişmesi rastlantı dediğimiz gerçekliği yaratır. Bu, aynı zamanda iki zaman bütünlüğünün birbiriyle kesişmesidir. Yaşamın dokusunu ilmek ilmek ören işte bu kesişmeler toplamıdır. O gün orada ayakkabısını boyatmak isteyen biri olmasaydı yahut o ayakkabı boyacısı o caddeye girmeseydi böyle bir “an” asla var olmayacaktı. Fotoğraf çekmeye çalışan meraklı bir mucit makinesini o caddeye çevirmese biz o “an”dan asla haberdar olamayacaktık. İhtimaller insanı dehşete düşürecek kadar çok...

İlk fotoğraf karesinden bu yana muhtemelen milyarlarca fotoğraf çekilmiştir. Sayısız fotoğraf sanatçısı, fotomuhabir ve fotoğrafçı yetişmiştir. Kişisel bir fotoğraf makinesine sahip olarak fotoğraf çeken milyonlarca insanı anmıyorum bile. Cep telefonları fotoğraf çekmeye başladığından beri eski anlamı da kalmadı zaten “fotoğraf” çekmenin. Artık herkes potansiyel fotoğraf sanatçısı, o olmazsa da fotomuhabir adayı. Fotoğraf “an”ı dondurmak yerine ilginç, şaşırtıcı, değişik “sahne”lere çevrilen bir gözden ibaret. İşlevi artık “an”ı taşımak değil somut bir “sahne”ye şahitlik etmek. Bu şahitliği dışında bir anlam veya görev yüklemiyoruz ona. Bu yüzden olsa gerek eski fotoğraf karelerine baktığımızda içimizde oluşan his ve anlam derinliğini telefon galerimizde dolaşırken bulamıyoruz. Eksik kalıyor bir yanımız daha ve hiç kapanmayacak o boşluk.

SÜHA KERE SÜHA

Hande İkbal

Senelerdir sakladığım ne varsa ayan beyan olmuş. Sararan çeyizim, umudu kesip dağıtmaya başladığım dantellerim, iğne oyalarım... Süha yokken anlamı yok ki hiçbirinin. Her evin müzevir meraklısı var benimki de hala kızı Nurten. Dantel örneği için açtığı sandığımda bulmuş defterimi. Açmış bir merak bakmış Süha'nın lise formalı fotoğrafı benim fotoğrafımın yanında. Süha'yla gittiğimiz sinemanın bileti. Süha'nın saçına taktığı şimdilerde ruhum gibi defter arasında kurumuş papatyaya. Süha'ya yazdığım özlemlerle satırlar. Süha'yla başlayan şiirleri kederimin. Bir Nazan deyişi defterin arasında. Bir yüzüme başını eğip bakışı. Süha'nın saçımı kulağımın arkasına alışı defterde. Defterin sırrı şimdi her yerde. Utanacak değilim Süha'yı bir deftere sıkıştırıp tüm dünyayı bir defter arasında yaşadım diye. İlk taşı günahsız olan atсын cismime. Çiçek bozuğu suratıma lanetli kamçılar vursun sular. Azametinden gök çatlasın, yerler ateş püskürsün bağrıma. Ama ağzımdan çıkamayan kelimelerin zannı tütmesin başımda. Koygun suretime zamansız kuşlar ağlar, göç edesi gelmez turnaların. Açası yok hatmilerin son zamanlarda. İsminden gayrı, cisminden öte söz kalmamış evlerde, sokaklarda. Ayıplanmak belası sarmış dört yan. "Duydunuz mu Nazan Süha'ya gönül vermiş, gönlü yetmemiş ömür vermiş. Ömür yetmemiş..."

Kaderine razı gelip Süha'yı defteri arasında kurutmak biraz Nazan olmak. Ayıplayan ayıplasin. Annem kanepede köşesinde ayılıp bayılsın, oy ben şimdiden sonra yüzümü mü eğdireyim Nazan. Ne yaptın, nasıl yaptın kız kurusu Nazan. Onun için miydi bunca sene heba oluşun ha, onun için miydi, deyişi, paralayışı üstünü başını. Bir kaş eğmesi, bir küsmesi aylarca... Onun içindi. Onun için kurudu Nazan, onun için ayıplandı. Onu tuttu içinde senelerce. Evlendiğinin haberini alınca da çocuğu olduğunu duyunca da köyün birine imam olduğunu duyunca da. Hiç vazgeçemedi. Umut da etmedi.

Umudunu yitirdiği halde onun mutlu oluşunu bilip onun mutluluğunu uzaktan seyretmek Nazan olmak. Ben hiç utanmadım o Nazan olmaktan. Ayıplanmaktan. Senelere şerh düşen anılar bilir, anlar dilimden. Nazan olmak, verdiği sözde sabit olmak biraz da. Hala kızı Nurten aşikâr etmese yeminim vardı bu sırla ölmeye. Ama sırrını soyunmuş ayna gibiyim. Sustukça susuyorum, gittikçe soluyorum dalımdan kopmuş zambak gibi. Örselendikçe ruhum içten içe Süha'yla doluyorum, daha bir Süha oluyorum.

Anlamaz ki beni Nurten, hangi ara koştun yetiştirdin yengene “Nazan sevda derdinden varmazmış senelerdir kısmetlerine.” diye. Nazan napsın a Nurten, a müzevir Nurten. Babasının reddederim alamazsın o kızı mezhebi başka, sureti başka dediği Süha nasıl karşı koysun babasına. Apar topar helal süt emmiş bir kızla nikahlanıp Anadolu’nun uzak bir köyüne imam olmuş. Nasıl gideyim peşinden, nasıl göreyim bir daha yüzünü cismini. Ne çok yakışmıştır baba olmak ona. Nasıl nurlanmıştır gözündeki gülüş. Nasıl çıkmıştır gamzeleri dudağının kenarında. Nazan olmak biraz da Süha’yla konuşmak rüyalarında. Gündüzleri örselenen ruhunun kanatlarını dinlendirmek geceleri onun hayalî omuzlarında.

İlk taşı günahsız olan atsin cismime. Zaman tozağı suratıma essin. Nedametinden ay çatlasın, denizler boğsun beni dalgalarında. Ama içimden çıkmayan hislerin diyeti dönmesin başımda. Nazan, sarı Nazan. Nazan renksiz doğmuş. Çipil gözleri sarı sarı bakar. Bembeyaz saçları güneşte parlar. Nazan hastalıklı derler Nazan başka, diğerleri gibi değil. Hava güneşli oldu mu kapanır gözleri. Nazan’ın annesi kirpiklerine sürme çeker güneş gözünü almasın, önünü göremeyip düşmesin diye. Nazan akşın. Nazan çapar. Doğuştan bir acayıp.

Nasıl olmuş ne olmuşsa Süha hep güzel bakardı bana. Sen papatya mısın, dedi bir defasında. O gün ayaklarım kesildi yerden. Çapar suratım kızarmış olacak Süha hayli komik buldu halimi. Sonraki günler beraber gittik mahalledeki liseye. Acır mıydı halime ondan mıydı alakası bilemezdim ta ki arka mahalledeki parkta bana beni sevdiğini söyleyene kadar. Ama riskliydi arka mahalle. Sağ sol teraneleri tüm şiddetiyle sarmıştı etrafımızı. Kutupların ve kutuplaşmanın en soğuk günlerini yaşıyorduk taranan kahvehanelerde. İnsanların ansızın başının arkasından sokak ortasında vurulduğu haberini aldığımız, korkudan üniversiteye bile gönderilmediğim senelerde.

Olamadık Süha’yla. Olamayışımız, ortada durup ortada buluşmak isteyişimiz uymadı aile kurallarımıza. Mezhebimiz başkaydı. Ve ben çapar Nazan, bambaşkaydım suretçe. Kimileri annemin hamileyken “iyi sıhhatte olsunlar”ı rahatsız ettiğine yormuş. Ama benim kime ne zararım vardı ki ey Allah’ım? Nazan olmak biraz da renksizliğiyle sınanmak.

Ah hala kızı müzevir Nurten. Senelerce senden saklamayı becerdiğim sırrımı aşikâr edişine kızmalı mıyım sevinmeli miyim bilemedim. Sırtımda dağ gibi taşıdığım bu sırrın ifşa oluşu, içimde ağırlaşan her şeyi bir anda barajın önündeki seti çeker gibi çekti ve koyuverdi. Korktuğum, içime attığım ne varsa “şimdiden sonra ne olacaksa olsun” a döndü. Bir deftere sığdırdığım Süha’nın içimde kaç defter ettiğini soranlara anlatırım ama Süha artık eş, o bir baba. O çok çok uzak bana.

Anneme sorsan ben ne kadar aksam, kaderim doğuştan o kadar kara. Senelerce hapis yatan babamın hapiste bulunduğu hastalık ömrünü vefa ettirmedi, genç yaşımda kaybettim onu da. Düne kadar bahtsız Nazan’ım diyen annem şimdi uykudan Allah’ın cezası Nazan diye uyanıp taş doğuraydım Nazan’la uykuya dalıyor. Genç olamadı ki Nazan annem, kadın olamadı. Evinde kuruyup giden ömrünü kime anlatsaydı? Pencere önünde oturup başka şehirdeki sevdayı kokladığımı kim anlardı? Kim bilirdi bahtsız Nazan’ın ömründe bir kez mutlu olduğunu. Onun da Süha’nın sen papatya mısın, diye sorduğu an olduğunu?

Nazan olmak da ayıp değil, diyeceğim ama ömrümü ömrüyle çürüttüğüme inanan anneme anlatamam ki bir hayalin sarmaşıklarıyla yeşerdiğimi. Ne bilsin annem pencereden ona baktığımı, çaydanlıkta onu kokladığımı, sardunyalara onun adının harfleriyle başlayan isimler verip harflerin sırasına göre dizdiğimi. Sema, Ülker, Huri, Aylin. Sardunyalar bile bilmez isimlerindeki hikmeti. Anlatırım anlamazlar Süha'yı. İsmimi isimle anmaktan duyduğum mutluluktur başından beri bunca Nazan'la Süha değişim. Olsun, adın olsun adımın yanında. Yanımda olmayan cismini isimle sırtıma giyerim her sabah.

Annem tutturdu duramam bu mahallede daha, herkesler bizi konuşur olmuş torba ağzılılar diye. Bu yaştan sonra ev mi taşınır annem, dedim. Bu yaştan sonra sevda taşınıyormuş da ev mi taşınmaz, dedi. Beni anlıyor mu iğneliyor mu anlamakta güçlük çekiyorum doğrusu. Günden güne öfkesi yerini düşünceye bırakıyor. O da dalıp gidiyor sofrada yahut pencerenin kenarındaki sedirde. Bence beni anlıyor. Sanki hak da vermeye başladı. Acınası Nazan. Çapar Nazan. Nasıl da hüznü bir yankı bırakıyor kulakta ve kalpte. Anne yüreği bu. Hissediyor bence bu hüznü yankıyı. Senelerce benim akşın halimden kendini mesul bilen annem, şimdi de Süha'yı mesul biliyor bu divane halimden. Nazan olmak, biraz da annesinin yoluna yoldaş olma. Susup kaderine razı gelen evlat olma. Sustum yine içime.

Çarşıya çıktığımda gözler gördüm üstümde. Sesler bizi söylüyordu. "Ta lisedenmiş bunların halleri. Rıza abi ayırdı bunları. Apar topar everdi oğlanı. Biz zannederdik anasını tek komamak için evlenmez. Meğer unutmamış, ondanmış."

Zanlarla lafazanlar bir araya gelince sokağın köşesinden hayretler bizi izler olmuş. Son birkaç parça eşya da kamyonu yüklendikten sonra boşalan eve, tüm ömrümü Mücella ıssızlığında yaşadığım bu eve son kez baktım. Özenle silsem de temizlesem de evden çıkmayan bahtsızlığımın lekeleri daha belirgin şimdi yerlerde ve duvarlarda. Olsun. Nazan olmak Süha'yı film şeridi gibi içinde taşımak.

İlk taşı günahsız olan atsın cismime. Ama ağızımdan çıkamayan kelimelerin zannı tütmesin başımda.

ATEŞLE SÖNDÜRÜLEN

Ahmet Menteş

Tahtadan bir ata binmiş gidiyor anılar. Eski bir fotoğrafta kalmış eskimeyen yüzü sevdiklerimizin. Sararmış, fakat hâlâ o günden bir koku saçıyor bakışları. Sonsuzluk kendi dünyasını kurmuş orada. Kenarları kıvrılmış, yorgun... Yaşamak, eski fotoğraflarda, hiç bu kadar gerekli olmamıştı. Gitmek ve kalmak orada. Sonsuza dek. Sonra sağ salım yuvasına döner mi kuş? Ve karıncalar gece olunca uyurlar mı? Sessizlik senfonisi eşliğinde, kendi dünyalarının şarkısını söyler karıncalar. Belirledikleri güzergâhın kusursuzluğudur onların şiiiri. Bu yoldaki kutsal döngü, onların bize anlatmak istediğidir. Kimse anlamıyor bunu, hazin olan bu işte! Bu çağdan kaçmak isteyenler ordusu genişliyor her geçen gün, güzel olan bu işte!

Zaman döngüsel ya da çizgiselmiş, ne fark eder insanı öğüttükten sonra. Tüm yüzler, o ilk aynanın kırılışından beri başka bir şeye bakıyor olabilirler. Kendinden başka her şeye. Yabancı, yabancı, yabancı... İstenen bu. Herkes herkese yabancı olsun da varsın yansın ortalık. Varsın kararsın gündüzler de kimse bakamasın aydınlığın tadına. Bir siyah küre olmaktan öte geçmesin güneş. Her şey siyah sisin içinde cisimsizleşmeye doğru yol alsın. Tasarı... her şey bir düşünce grafiğinden mürekkep. Tasarı... olacak olan her şey neredeyse mükemmel denecek düzeyde belirlenmiş durumda. Gizemden daha gizemlidir artık gizemsizlik. Gerçek biz'in yerini almış olan tasarlanmış biz. Günaydın, buyurun, gününüz hazır. Gözünüz aydın, her zerreniz, önceden hesaplanmışlıklar dünyasının ayrıcalıklı vatandaşı olmaya hazır ve nazır. Orijinal köle, imitasyon efendi. Kendini fırtına yüklü bir bulut zannederek son kez dolaş bakalım göklerde. Koca bir yağmur bulutu olsan da, sığdıracaklar seni milimetrik kılcal damarlarından birine bir elektronik devrenin. Gazan mübarek olsun bu saatten sonra. Sen artık, sanal savaş oyununda öldürülüp öldürülüp diriltilecek bir savaş erisin. Bir nefersin, puanları topla, birkaç dakika daha uzun yaşa. Yaşa ki sürsün oyun...

En eski antik kent kalıntısının sadece birkaç basamağı kalmış tiyatrosunda sahnelendi bir diğer oyun. Oynadı onu, hastalıklı bir ustalıkla insan oyuncusu. İzledi onu, bir delik bulup inmek için yerin altına fırsat kollayan yılan ordusu. Çünkü yerin üstünde kalmamıştır müridi. Biraz da alttan yaymalı öğretisini fesat kumkuması. O derin diyarda çukur iblisi kayıp, Kerberos evcilleşmiş, -gel deyince geliyor git deyince gitmiyor. O üç başlı canavar eğlencesi olmuş herkesin. Sahnede bir soytarı. Kumpanyacı canavarlar oradan oraya sürüklüyorlar onu. Biliyoruz ki artık her eğlencenin altında bir sinsi plan yatıyor.

Bir çıkar kokuyor her neşeli gösteri. Sirk, zulümdür eğlenceden çok. Yaşantımız, sirk. Dekor değışse de temsil hep aynı. Bahaneler farksız. Hadi yaz dedin, hadi kış dedin; yokuş dedin bu dünyanın tüm yolları. Çıkmaya gücün yoksa yokuşu, neden çıktın yola, diye sorarlar insana.

Bizi anılara götüren yoldur en uzun yol. Yorarlar insanı, uzak noktalardan çıkıp gelirler, dururlar insanın karşısında. Herkesin vardır bir kendini tatmin yolu. Siz buna yaşama tutunma yolu da diyebilirsiniz. Gözlerimizi oyarak çıkarız bu yola. Sözlerimizi pandoranın kutusuna kapatarak. Bir gün bir anı bize göz kırparsa açılacak kapağı... saçılacak, pandoranın kötülükleri kadar güzel olan iyilikler. Ancak kimse bilmeyecek değerini. Artık bir insanın en güzel yanı, suya yansıyan gölgesidir. Başından bir kova su dökülmüş gibi evren, damlatarak kötülüklerini dolaşiyor ortalıkta. Suyun yüzeyindeki yansımalarından payımıza narsist bir gülümseme düşüyor bizim de. Sevgisizliği mecburiyet haline getiren güç, her geçen gün çöküyor üzerimize. Bir an bile izin vermiyor ayağa kalkmamıza. Nerelerdesiniz?

Yerde sürünüyordu herkes. Herkes bir yere sürülüyordu. İnorganik örgenlerden müteşekkil, yapay çobanların başı çektiği, evrenin en kolay güdülen sürüsü. Yine biri, evinde ölü bulundu bu sabah. Gazetenin üçüncü sayfasının yalancısıyım ben de. Komşuları bilgin kimselerdi, hissettiler o evde bir ölü olduğunu. Tezleri doğru fakat eksikti, ev ölülerle doluydu. Belleksiz bir dünya kurmaya çalışanların oyunu mu bu yoksa? Toplandı gölgeler kalabalığı. Kapılar çalındı görünmez ellerce. Kapı çalınıyor insan yok, kapıyı açıyorsun insan yok, insana açılacak kapı yok, inan ve kapı... yok.

Hiçbir dil bunu anlatamaz. Sadece hissederiz içimizde. Karla kaplı damarlarımızda ilerlemez benliğin kristal gemisi. Sırçadan gözlerimizle baksak hakikatin gözlerine, tuzla buz olur akar gözyaşı yerine göz bebeklerimiz, yıldız tozunu andıran cam parçacıkları halinde. Kucağımızda birikir eski gerçek. Gözlerimizle görmüş olduğumuz: birkaç parça yırtık fotoğraf kadavrası. İleride, duvarda eskimiş bir kadavra fotoğrafı. Kimdi ölen? Tanıdınız mı? Fotoğrafa tanımadan bakmak da var, bakmadan tanımak da. Tanır gibi mi oldunuz? Evet belki de o. Zavallı kaçık, kör çuvaldızla dikmeye çalışırdı hayatın açtığı yaralarını. Farklıydı onun gerçekleri: akşamüzerleri mesela, insan hüznünlensin diye vardı, denizler yıldızları yansıtsın diye; fotoğraflar... yakılmalıydı bir kez baktıktan sonra. Dünya donmalı ve yok olmalıydı. Oysa biz: Donuk-dünyaya-doruklardan-dolup-durduk-oluk-oluk-zavallı-korkuluk-donuk-dünyada-konuk-dalgalara-dargın-dalgıcın-daldığı-sularda-adının-aksidir-kılıcının-kınından-akan-iki-kandamlasının-oysa-kırk-gözlü-köprüden-kırk-kişi-kırk-günde-kırk-doru-atla-gececektiniz-kırk-günlük-kır-şenliğine-kıkır-kıkır-güldüler-bu-kırk-zavallı-da-kim-dediler-kırk-kez-anlattın-kırk-dilde-dinlemediler.

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Fatma Nur Uysal Pınar

Yabancı

- Onca fotoğraf arasında bulamadın mı?
—Bulamadım. Hepsi siyah beyaz.
—Olsun. İnsan bilir kendini.
—Çocukluğumla tanışmadık henüz.

Unutmak

Yaşlı kadın kendini unutsa unutmazdı kızını. Fakat son zamanlarda anlam veremiyordu olanlara. Yemekleri buzdolabında unutup yenisini yapıyordu. Akşam yarıda bıraktığı kitabı bitirdim sanıp kitaplığa koyuyordu. Kızına annesinin adıyla seslenince taşı bardak. Yakasına gençlik fotoğrafını iliştiirdi. Aynanın karşısına geçip hatırla, dedi. Hatırla...

Kayıp Aranıyor

Oduncu gömleğinin sol cebinde fotoğrafla dolaştı adam. Cebi olmayan gömleği giymezdi. Elini atınca buluverecekti aradığını. Önüne gelene sordu: “Gören var mı?” Çocuklar korkup kaçtı meczup kılıklı adamdan. Kadınlar, “O geliyor, yine soracak.” diyerek uzaklaştı ondan. Birkaç yıl sonra adam öldü. Oduncu gömleğini, sol cebindeki eski fotoğrafla beraber çöpe attılar.

Geçmiş mi?

Saçlarım simsiyah ve gürmüş, dedi adam. Yüzümde bir tane kırışıklık yokmuş, dedi kadın. Bu ben sonradan belirginleşmiş, dedi adam. Ne kadar zayıfımışım, dedi kadın. Omuzlarım geniş ve dikmiş, dedi adam. Sanki boyum daha uzunmuş, dedi kadın. Gözlerimin içi gülüyormuş, dedi adam. Gözlerimin içi gülüyormuş, dedi kadın. Albümü kapatırken tebessümle baktılar birbirlerine.

BEN APTAL MÜMTAZ MEMNUN OLDUM

Deniz Longa

Bu sayfayı bana ayıran, kendine ve sanatına dair yorumlarımı yazacağı mı düşünen oğlundan af dilerim. Sergisini beğendiğimi kendisine söyleyeceğim.

Salona girdiğimde bir yol beni o fotoğrafın yanına götürdü. Koridorun hemen sol tarafına asılmış, yuksekten başlayıp aşağı doğru inen çizgili çerçevenin kenarlarını bordo seçmiş oğlun. Üst iki yandan sarkıtla aydınlatılmış çerçeve. Aslı'nın ve senin yüzlerinizin her detayı görülebiliyor böylelikle. Ama onun varlığı ışığın etkisini kırmış, sanki aydınlık fotoğrafın içinden geliyor. Bir tek ben görüyor olamam bunu.

Aslı'nın albenisi salonun her yerine dokunmuş, saça sinen is gibi bir şey. Diğer eserleri gölgede bırakıyor fotoğraf, takılıp kaldım karşısında. Bir duvarı kaplayacak kadar büyük boyutu. Bu kadar büyütlünce eskisinden daha başka şeyler görüyor insan. Elde değil. Daha manalı gözler, daha başka bir ifade, bana aslında bir şeyler söylüyor da duyuramıyor gibi duran dudaklar... O an tam da görüldüğü gibiymiş. Bir başkası, sıradan bir kareymiş gibi bakıp geçiyor yanından. Nasıl etkisi altına girmeyip birkaç saniye sonra başka bir fotoğrafa bakabiliyorlar? Oysa o karşısında lâl olmuş gibi durdurur insanı. Bunu sen benden daha iyi biliyorsun. Ondan başkasını dinlettirmez. Ondan başkasına baktırtmaz, eline verir insan kendi ruhunu onun karşısında. Nasıl oluyor da o büyüye kapılmadan geçip gidebiliyorlar?

Otuzunu birden hunharca harcadığımız pozlarımızın sonuncusunu Aslı çekmişti. Her güzel şeyin başlangıcını ve sonunu başkasına kaptırmamayı marifet sanırdı bilirsin. Öyleydi de. Marifetti onun varlığı bize. En güzel poz da onun çektiği çıkmıştı hatırlasana, enfes bir boğaz manzarası. Zaten o ne yapsa en güzelini yapmıyor muydu? Ne yese en lezzetlisini yiyor, ne konuşsa en süslü laflar onun ağzından çıkıyor, ne yapsa diğer kızlar onu taklit ediyordu. Onu bunu bırak da ne de güzel seviyordu bizi. Kalbi kocamandı demek ki hem seni hem de beni sarıp sarmalayacak kadar. Gençlik genişliği!

Mezuniyetimize bir ay vardı. Derslere girmeyip tüm gün bebek sahilinde dolaşmıştık. Aslı seviyor diye Nişantaşı'ndaki tüm vitrinlere bakmıştık. Eyüp'te dondurmalı irmik helvası yemiştik. Akşama doğru güneş senin burnunun üstünü yakmış benim ensemin kızartmış onun tenini okşamıştı Kim daha erken pes edecek onu bekliyorduk. Aslı bana mısın demiyordu. Yoruldum artık dese, ikimizde dağılacaktık evlere. Ama o inatla daha fazla çok daha fazla dolaşmak istemişti o gün. Bitkinlik gözlerimizin ferini ele almış gidiyordu. Aslı bu yaşananların hepsine vakıf, anın keyfini çıkartıyordu. Senin yanağını okşayıp benim elimi tutuyordu; birimizi yularından birimizi patisinden. Bizi biraz biraz seviyor, biraz biraz eziyordu.

Bu işin sonu iyiye varmayacaktı. Yumruk yumruğa girişmeliydik birbirimize. Onun bize yaşattığı rekabet duygusunun üstesinden gelemedikçe birbirimize olan sinirimiz herkes tarafından sezilmeye başlanmıştı. Fakülte boyunca süren altı yıllık dostluğumuz bir gamzenin çukuruna düşmüş debeleniyordu. Çıkmaya çalıştıkça birbirimizi ayaklarımızdan tutup dibe doğru çekiyorduk. Yazıklar olsundu bize. Ah O! O bunu ne kadar da güzel biliyordu. Bilmesi bile bir başka güzeldi.

Bak şimdi gözlerimi kapadığımda o kare capcanlı duruyor, tam karşımda; mutlu gülen iki yüz, merdivende sarılmışsınız. Hiç bırakmayacak gibi. Hemen ardından koşarak merdivenlerin başına çıkartmıştın Aslı'yı. Üst üste birkaç defa çekmiştim bu pozunuzu. Biri senle o, diğerleri sadece o. Seni de kareye alıyormuşum gibi yapıp yalnızca Aslı'yı almıştım objektifime. Sonra Aslı ikimizi çekmişti. Merdivenin başındayız, kol kola girmişiz. Taze hekimlik üzerimizde tiril tiril. Yanıp sönüyoruz karşıdan bakılınca. Objektiften hangimize bakıyor acaba diye düşünmüştüm. İkimize birden kayamazdı ya gözleri, muhakkak birimize odaklanacaktı. Ben bana bakarak çektiğini düşünüyordum. Tekrar tekrar baktım, çok kez. Yok, muhakkak o bakışlar benim üzerimdeydi; çünkü hiçbir zaman hiçbir fotoğrafta o kadar yakışıklı çıkmadım. O gün bana bırakalım dostum demiştin. Böyle gidersek birbirimize düşeceğiz. Biz düşeceğimize o düşün gözümüzden demiştin. İlk kez dile gelmiştik Aslı konusunda. Konuşulmayan ama bir duvar gibi aramızda duran bizi yiyip bitiren gerçekler üzerine anlaşma yapmamış mıydık seninle? O bizim yalnızca sınıf arkadaşımız olarak kalacaktı, bizse yıllarca dost olarak kalacaktık.

Oğlun beni bulduğunda çok da zorlanmadığını söyledi. Nerelere bakması gerektiğini sen söylemişsin. İkinci çalmasına açtım telefonumu. Sesi aynı sen. Üslubu sen. Yüzü annesine benziyor mudur diye düştü aklıma. Gamzesi de var mıdır?

Kırmazsa beni gelsin demişsin. Gelirken de benden aldığı o fotoğrafı getirsin. Çaldığı dememişsin. Her zaman kibardın. Teşekkür ederim. Serginin göz bebeği olacak o fotoğraf Mümtaz amca, dedi oğlun. Annem de görseydi keşke, senden çok bahsedirdi. Çok yakın arkadaşmışız üçümüz. Gelirsem eğer hissedermiş bunu onun ruhu. Peki dedim, düşünmeden. Düşünsem gelemedim, biliyorum. Babasının annesine evlilik teklif ettiği anın fotoğrafını çeken adamı tanımak istiyormuş. Siz gezmeye devam edin buraya da bir şeyler yazarsanız memnun olurum, dedi yanımdan ayrılırken. Sıkıca sarıldım oğluna, sağ yanağındaki gamzesinden de öptüm. Bir şey diyeyim de öyle yazarım, dedim ona. Babana çok selam söyle oğlum, ben aptal Mümtaz amcan, memnun oldum.

NOTASI KIRIK TUFAN

Meryem Genel Çilingir

Pervanelerin ecelini namlusunda taşıyan hece. Uyuyamıyorum, gel beni gecele. Saatten anlamaz gurbet dediğin. Hasretle demlenen ayyaş bildiğin. Burnumun direğinde kaynayan kazandı hep memleketim. Ama işte eğitim şarttı. Çin’de de olsa gidilip alınmalıydı. Neyse ki yorucu bir dönemin ardından evimin kapısındaaydım. Leylakları kıskandıran palazlanmış bir sevinçle. Ben geldim anne! Kızın Ezma. Giderken adını yazdığın goncalara. Avunmak için yokluğumda. Uçsuz bucaksız aç kollarını annem. Kana kana içmek istiyorum göğsünde yeşeren serin satırlardan. Ah annem! O bir dalgakıran, sahillerimi yağmadan kurtaran.

Geleli çok olmadı. Daha yorgunluğumun beli bile doğrulmadı ama çok olmuş gibi geliyor bana. Sayılı günler bir çırpıda geçer gider, derdi nenem. Nenemin dediği gibi sayılı günlerim bir çırpıda geçip gidiyordu fakat sen hâlâ beni görmeye gelmemiştin. Oysa hiç böyle yapmazdın. Beni görmeye gelen ilk kişi sen olurdun. Kabından taşan o endamlı nefesinle. Yokluğumda bohçanda biriktirdiğin cümlelerinle. Çünkü seninle bir gömlekte baş gösterirdik biz. Merak ettim ama içten içe de biraz kızmıştım sana. Önce anneme sonra da ortak arkadaşlarımıza sordum seni. Herkes dudağında yarım kalmış bir nağmeyle cevap verdi soruma: “Bilmiyoruz! Uzun zamandır görmüyoruz onu. Aylardır evinden dışarı çıkmıyor. Bir ihtiyacı için dışarı çıktığında da dünya kelâmını herkesten esirgiyor. Gözleri cebinde geziyor. Kabuğuna gömdü kendini.” Duyduklarım beni çok şaşırtmıştı. Göğsümde bir tren raydan çıkmıştı sanki. Sonra duyduklarımın şaşkınlığını ve ağırlığını üstümden atıp soluğu kapıda aldım. Kapının tokmağı elimde kalacaktı neredeyse ama nafîle. İn cin top oynuyordu evinin misafirperver duvarlarında. Oysa gurbetin tozlu yollarında destelenmiş bir özlemlle gelmişim sana. Sonra, çocuksu bir ısrarla defalarca geldim seni yoklamaya. Nasıl olsa en sonunda dayanamaz çıkardın kapıya. Kıyamazdın sen bana.

Kitaplığımın tozlu rafında duran o albüm çekiyor yine nefeslerimi içine tekne kazıntısı bir direnişle. Bazen kırık bir biblonun hüznüyle bakıyorum eski fotoğraflara. Bazen de baharları domuran bir cemrenin tebessümüyle. Kaç kırık yılı devirmişti kahvelerimiz? Gün geçtikçe pelteleşiyordu acı-tatlı günlerimiz. Ama put kesilmişti işte kapın, açılmıyordu. Tam telaş etmeye başlamıştım ki inceden inceye bir tıkırtıyla tiksindim. Hatif miydi yoksa bu? Hayır! Hayır! Ses, evin arka cephesine bakan pencereden geliyordu. İçimi okşayan bu sesi tanıyorum, bu senin sesindi Müreyva. Davullar çalıyordu kulaklarımda bayram tadında.

Lâkin kısa sürdü sevincim. Dumanı boğazımı yakıyordu sözlerinin. Döküldüm öylece sokak ortasına sere serpe. Keşke kalsaydım öylece döküldüğüm yerde. Beterin beteri varmış, bilemedim. “Ezma! Sana kem sözüm, istemeden. Kırışmış sayfalarımı görmeni istemiyorum. Yorgunum. Karaya oturdu ezberlerim. İçimdeki kitabenin lehçesini çözemiyorum. Yusuf’un kuyusu çok derin. Git Ezma! Ne olur git!” Sen şair ruhlu bir kadındın. Yine şiir gibi konuşmuşsun. Yorgunluğun resmi kol geziyordu sesinin dik yamaçlarında. Biliyorum, şairler yorgun olunca aydede gidiş saatini beklerdi otogarda.

Bozarmış bulutlarla kapandı göğüm ve “Müreyva’ya ne oldu Allah’ım?” diye mırıldandı tahtalı köşkümün içli kedisi. Ne oldu sana, evciliğimin en kıymetli köşesi? Güneş çatılarımıza oturduğunda ilk sen çıkardın kapıya. İlk sen sıyırdın yorganını sokakların bülbül gibi şakıyan adımlarınla. Neredesin Müreyva? Bir dikiş makinası olup bütün yırtıklarını ve söküklüklerini dikmek geçiyor içimden. Ne oldu sana Müreyva? Dudakların hüzünden kaleler örüyor. Filler susuzluğunu senin gözlerinde dindiriyor. Böyle değildin sen eskiden. Uçarı hayallerimizi zamanın saçlarına toka diye takarken. Bulaşıcı bir hastalık gibiydi neşen. Çepeçevre sarardı hepimizi fark etmeden. Bir de elmalı kurabiyelerinin kokusu. Halaya kaldırırdı ciğerlerimizdeki kelebekleri. Akide şekeri sendin uzun kış gecelerinde çay sohbetlerimizin. Bak! Hasan amca hâlâ elmalı şeker satıyor köşe başında, gün ortasında. Alalım mı? Bir sana bir de bana. Her zaman yaptığımız gibi annelerimizin yanaklarından da öperiz şekerli dudaklarımızla. Hadi ama! Dere kenarında dertlerimizi suya döküp kurbağadan prens yaparız. Sokaklar beyaz elbisesini giyince kartopu oynar buz kesmiş ayaklarımızla sobayı gıdıklarız yine. Özledim seni Müreyva ve ekmek banmayı kakkahana.

Ne oldu sana Müreyva? Belli ki rüzgârda çok kalmışsın. Süpürmüş eteğinden şehriyânlere açılan pencereleri. Saçların karlı tepesi bir dağın. Kirpiklerin gecenin koynunda darmadağın. Kızıl ihtilaller peydahlıyor sancılarını. Neden dinlemedin beni Müreyva? Rüyalara inanma! Rüzgârda fazla kalma demiştim sana sek sek oynarken Arnavut kaldırımlarında. Böyle değildin sen eskiden. Mabetlerimiz dimdik ayaktayken. Züleyha’nın kırık testisini taşıyor yüreğinde dokunan kilim. Yusuf’un kuyusu çok derin, bilirim... Martıların eceli oldu gökyüzüne çivilenen gözlerin. Sohbetine bağdaş kurmayı özledim Müreyva. Germe çiçeklerimi çarmıha. Her acı nefessiz kalır bir gün nasılsa. Kalır mutlaka! Dön Müreyva! Yüzümdeki sirkeleri satın alan şakalarını özledim. Senin ninnilerinle süttan kesilir ancak nemli akşamlar.

Bütün anlatılardan münezzeh korkmadan birbirine yaslanabilmenin hikayesiydik biz. Neden senin adını sayıklıyor minareler? Sende mi yattın şafağı sökmeyen o uykuya? Nasıl bir ağrıdır bu sol yanımı örseleyen? Dünyayı sırtıma vurdun. Baharlarımı soğuk bir kışla kundakladın Müreyva. Neden söylemedin o kahrolası hastalığın yine ciğerlerine yuva yaptığımı? Neden adres şaşırttın bana? Şimdi sen geçerken içimden gökler üzerime düşüyor kırık bir salıncaktan. Dünya göçüyor bir çocuğun gözlerinden. Dünya... Hep aynı sufle kulağıma çalınan eski bir fotoğrafın dudağından. Dünya, notası kırık bir tufan. Notası kırık bir tufan.

YOKLUK İÇİNDE VARLIK: ESKİ FOTOĞRAFLAR

İsmail Kılınç

Eski fotoğraflar... Bu ara edebiyat dergilerinde en güzel temaları Edebiyat Daima ekibinin bulunduğunu iddia ederek başlayayım yazıma. Bu başlangıç, dergi ekibine teşekkür mahiyetinde sayılsın. En başta klişe bir ç/ağlayış yapacağımı belirterek özür dileyeyim. Yazarın melankoliği makbuldür. Ama çok uzatmayacağım, söz! Eski fotoğraflar... İçinde “eski” geçen her şeye düşkün oluşum, ister istemez yaşıma da sorguluyor bana. Eskiye düşkün olmak yaşlılık mıdır yoksa modern söylemle bir “hobi”den mi ibarettir? Kişisel gelişimcilere bırakalım bu soruyu. Malum, at koşturmadıkları alan kalmadı. Buna da illa “derman” niyetinde bir şeyler söylerler. Evet, eski... Seksen ve doksan kuşaklarından yol alalım. Zannediyorum en hızlı geçişleri bu kuşaklar yaşamıştır. Bir zaman dilimi olarak düşünürsek teknolojinin baş döndürmesinden en çok etkilenen kuşaklar, bu kuşaklardır. Hatırlayan olacaktır; birçok yabancı bilim-kurgu filmde görüntülü telefonlar yer alırdı ve bu telefonlara ulaşmak o dönem için hayal bile edilemezdi. Görüntünün tayy-i mekân edip başka bir yerde zuhur etmesi, ucundan kıyısından mistik; bir o kadar da fantastik görünüyordu. İnsanın insana bu denli yakınlaşması, iletişimin bu kadar kolaylaşması heyecan verici geliyordu. Şimdi bu yazdıklarımı iki binli yıllardan sonra doğanlar okusa anlamlandırma sorunu yaşayacaktır. Geçmişî yâd etmeyi besin sayan benim gibi antika kafalar, derdimi daha iyi anlayacaktır. Bu familyadakilerin evlerine gidin bakın, mutlaka FM frekanslı radyolar, atadan-dededen kalma tesbihler, el örmesi-göz nuru halılar, birçoğu çalışmayan daktilolar, para koleksiyonları gibi nice anısı olan eşyalarla karşılaşacaksınız. Ve evet, hemen herkesin kanepelerinde, çekmece diplerinde, çeyiz sandıklarında birer albümü vardır. Bence “eski”nin duygu-yoğun tarafı tam da burada başlar.

Eski fotoğrafların en hüznü yanıyla, “ölüm”le başlayalım. Ölüm, biz yaşlanırken her dem gençleşiyor. Kaybettiğimiz yakınlarımızın eski fotoğraflarına bakmak, hayatın aslında telafisinin olmayacağını gösteriyor. İki binli yıllara gelmeden, dijitalin henüz çevremizi sarmadığı yıllarda makara-filmlî fotoğraf makineleri vardı. Tabii daha geriye gidersek renkleri de kaybederiz. Siyah-beyaz fotoğraflarla başlıyor insanoğlunun “âni ölümsüzleştirme” çabası. Bu fotoğraflar stüdyoda banyo edildikten sonra laminasyon kâğıda basılırdı. Bu kâğıtların boyutları birkaç standarttan oluşurdu. Fotoğrafıda bastırılan fotoğraflar, albümlerdeki yerini alırdı. Şimdiki “story”ler kadar zengin filtreleri olmasa da ayrı bir tadı vardı bu fotoğrafların. Zannederim başta fotoğrafa dokunmak/dokunabilmekle başlıyordu her şey...

Sevdiğinin fotoğrafını cüzdanında, cebinde, araba güneşliğinde taşımak, bu fotoğrafları yeri geldiğinde eline alıp uzaklara dalmak ayrı bir güzellikti. Her halükârda “bir tık” uzakta olan fotoğraflar değildi. Nicelerimiz iki binli yıllar öncesinde kaybettiklerimizin fotoğraflarına baka baka albümlere gözyaşlarımızı sığdırdık. Günlerin gittiği ve bir daha asla gelmeyeceği en çok o albümlerden belliydi. Dünyadaki yolculuğunu tamamlamış bir yakınınızın nadir fotoğraflarını elinize aldığımızda hızla geçen bir ömrün aslında birkaç kareye sığdığını görüyordunuz. Birçok “keşke” geçiyordu içinizden. Daha fazla fotoğraf... Gülerken, eğlenirken, çalışırken, evdeyken, arkadaşlarının yanındayken, ...-ken ... daha fazla fotoğrafı olsaydı. Ama yok. Yine eski bir söylemdir: “Yok”un dini imanı yok.

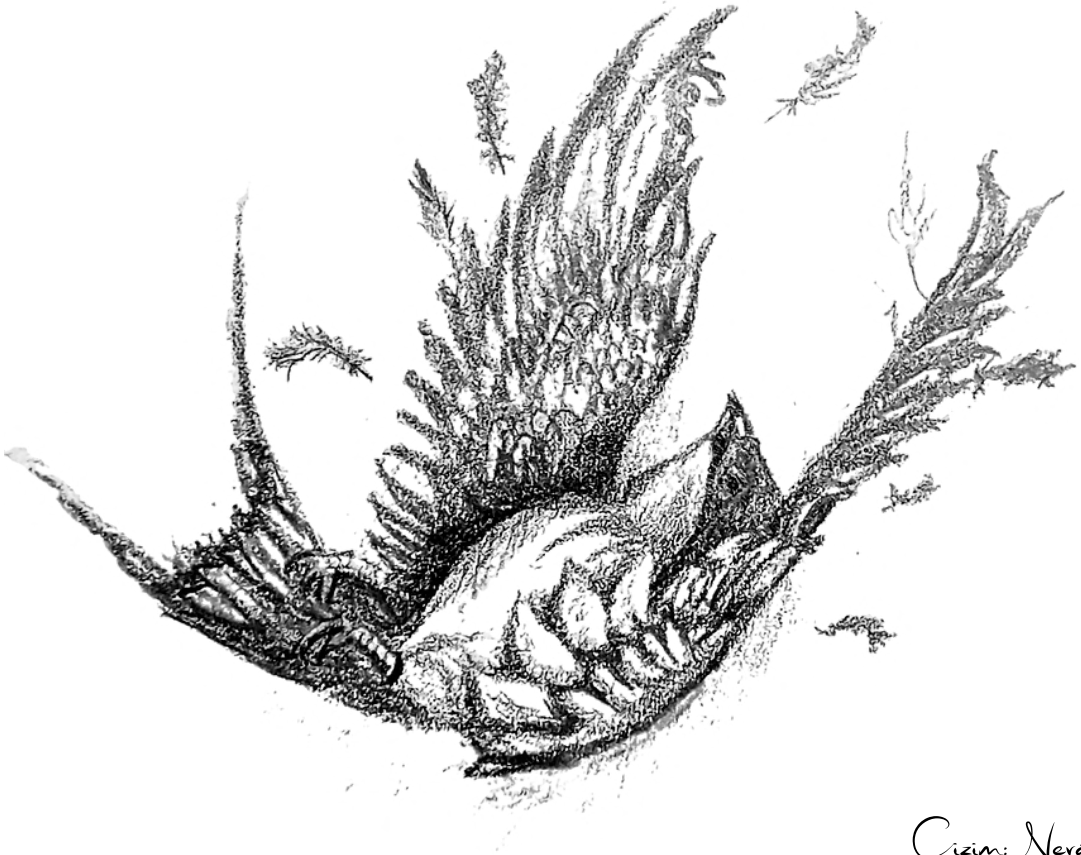
TV'nin olmadığı, herkesin pürdikkat radyo dinlediği yıllarda bakışları bile eskimezmiş insanların. İletişimde çağ atladığımız postu modern çağda her an her şeyi izleyebilmek, ruhumuzu ne kadar besler, dimağımıza neler katar, düşüncelerimizi ne kadar karmaşıklaştırır bilmiyorum. “WhatsApp”sız günleri düşünün! “WhatsApp”, işin sembolü, telefonsuz günleri... Biriyle bir ay sonra buluşmak üzere sözleştiniz. Zamanı, mekânı bir ay boyunca unutmadan o buluşmayı başarabilmek bugünden bakınca tam bir meziyet. Belki de hep “saygınlık”ından dem vurduğumuz eski insanları farklı kılan buydu. Söz, bu yüzden değerliydi. Bugünkü anlık yazışma imkânlarına rağmen bir saat sonraki sözüme bile ne kadar sadık kalabiliyoruz bilemiyorum. Kendi adıma o kadar çok iletişim kanalı açık ki, yarısına yetişebilirim kendimi başarılı sayıyorum. Bu yüzden yoksunluk diye isimlendirdiğimiz birçok şeyin adamakıllı bir saygınlık kazandırdığını da söyleyebiliriz. Az ve öz olanın planı kolaydır.

Çocukluk, kaos doğurur. İletilen her şey, mülteci akınına uğrayan ülke gibi yorgunluk yaratır beynimizde. Tam burada eski fotoğraflardaki “asalet”e gelmek istiyorum. Bahsettiğim albümlerde hiç “instagramist” absürtlüklere rast geldiniz mi? Şöyle bir giyimlere bakın, bakışlardaki manayı süzün, vıcık vıcık olmayan dostluk pozlarına dikkat kesilin, “kişneme duyum eşliği”ne ulaşmayan gülücük ve/veya gülümsemeleri izleyin. Her şeyin ötesinde gerçekten âni yaşayan insanlara şahit olun! Çünkü o fotoğraflar yine “yokluk” tezahürü olarak düğünde, bayramda, askerde veya okulda nadir anlarda çekilmiştir. Mesela Anadolu köylerinin birçoğunda fotoğraf makinesi yaygın değildir. Bazen koca köyde bir tane bile bulunmaz. O köye şehirden giden birisi tarafından muhtelif zamanlarda çekilir fotoğraflar. Şimdi herhangi bir sosyal medya platformuna herhangi bir arkadaşınızın adını yazıp aratın. Fotoğraflarına şöyle bir göz gezdirin. Aynı saygınlığı idame ettirenler mutlaka vardır; ancak her anını amaçsızca paylaşan, sosyal âleme reklam eden nicesiyle karşılaşacaksınız. Tam burada şu soruyu sormak gerekmez mi: Yok, gerçekten aynı zamanda “yokluk” mudur? Veya neyin yokluğundan bahsetmek lazım!

Çocukluk... Otuzlu yaşları çoktan geçenleri örnekleyerek ilerleyelim. Hemen hepsinde elinde çiçekle sandalye üzerinde, yapay arka fon önünde çekilmiş bir çocukluk fotoğrafı mevcuttur. Tabi olanlar şanslıdır. Çünkü çocukluk fotoğrafı olmayan insanlar var. Bugün on beş yaşında bir gence çocukluk fotoğrafın var mı diye sorsak herhalde dalga geçtiğimizi zanneder. Artık insanlar bırakın bebeklerin fotoğraflarını çekmeyi, doğdukların an sosyal medya hesabı açıyorlar. Âdeta bir “star” doğuyor. Bebeklerin-çocukların fotoğraflarını arşivlemeye hafızalar (mb-gb) yetmiyor.

İleride bu çocuklar, hayatlarındaki her gelişmeye istedikleri an ulaşabilecekler. Az fotoğraf, bana hep hızlı geçen bir hayatı ve zamanın insafsızlığını anlatır. Çok fotoğrafımız olsaydı dünyaya daha çok bağlanmaz mıydık? Samimi bir soru olarak görün ve düşünün lütfen. Siz evet, elinde çiçekle poz veren çocuklar, sizlere soruyorum.

Cioran'ın "Parçalanma"da çok güzel bir tespiti var: "İnsan ne kadar ileri gitmiş olursa olsun, insan olmanın rezilliğini de her yere sürüklüyor." Ben bugünü eskiye nazaran daha "rezil" görenlerdenim. Bu, "herkes rezil-kepaze durumda" demek değildir elbette. Zaten sosyokültürel gelişmeler, kesin sınırları belirlenen ve nesnel olarak yorumlanabilen şeyler değildir. Bilmiyorum katılır mısınız ama albümleri karıştırdıkça geçmiş bana daha "asil" geliyor. Zaman bizi çok yoruyor, belki sitemimiz bundandır. Eski de kendi içerisinde çıkmazlar yaşıyor, dönemler kendi paçozluklarını yaşıyordu. Ama mesela paçozlüğün reklamı var mıydı? Bence esas soru bu. Bugün her türlü paçozluk hemen her kurumda hem reklam hem prim yapıyor. Eski fotoğraflardaki bakışlardan istiyorum. Net bakışlardan, nahif gülümsemelerden. Merasim gibi merasim anlardan. Kaliteli "yokluk"ların ağıtını yakıyorum; kalitesiz "varlık"lara karşı...

Çizim: Nera

IHLAMUR AĞACI SOKAK

Hatice Şahin

Sevgili Sinan;

Bugün evdeki fotoğrafların hepsini yaktım.

Sen gittiğinden beri hiç yalnız kalmadım. Duvarlar, çerçeveler, sehpa mutlu insanlarla doluydu. Belki de o yüzden sana mektup yazmak aklıma gelmedi. Fotoğrafları yakınca ev çok sessizleşti. İyi oldu aslına bakarsan kalabalığın dağılması, kafamı dinledim. Yıllardır tanımadığım bir yığın yabancı ile yaşıyordum. Önceleri ses etmedim, iyi kötü arkadaşlık ediyorlardı bana. Artık yaşlandım Sinan, dayanamaz oldum. Gülüyorsun biliyorum ama artık hakikaten yaşlandım. Öyle; saçımda ilk beyazı gördüğün, benimle dalga geçtiğin, benim ağladığım günkü gibi değil. Pencerenin önündeki koltuktan kalkamıyorum artık. Yoksa onca fotoğrafı niye yakayım, senin en sevdiklerini bile.

Onlarca değişik yüz, her gün biri çıkıyordu karşıma. Lavaboda, mutfakta, yatak odasında, salonda... Ben yıllardır bu evde yaşıyorum, kim bunlar? Tanımıyorum hiçbirini. Birisi camları açıp şarkılar söylüyor, öbürü kapıları açıp kedileri besliyor. Kış günü buz gibi oluyor oda, dizlerim sızlıyor. Bazen kavga edip bazen kahkahalarla gülüyorlar. Hepsi ayrı telden çalıyor. Kaldıramadım Sinan.

Geçen gece mutfaktan gelen tıkırtılarla uyandım. Uzun dantelli geceliğiyle genç bir kadın (yatak odasındaki aynanın önünde duran hani), o saatte patates kızartıyor. Yıllardır kızartma yapılmaz bu evde. Ortalığı yağ kokusu sarmış. Neymiş efendim kocası çok severmiş patates kızartmasını. Uzun etekleri ocağa dolaşır yangın çıkaracak Allah muhafaza. Sinirimi bozdu o aptal aşık suratı, o neşesi. Mutfağımı ele geçirdiler Sinan.

Başucundaki şifonyere koyduğun bir resim vardı ya hatırlarsın. “Seviyorum, bu dünyaya gülen kıızı” derdin. Vapurda, üzerinde puantiyeli kloş elbisesi olan. Rüzgârda uçmasın diye tuttuğu kocaman şapkası, şapkasından daha büyük güllüğü olan kız. Hah o işte! Sık sık gezerdi evde. Geçen hafta, aylak aylak sahilde dolaşırken görmüşler. Kış günü incecik elbiseyle. Ihlamur Ağacı Sokak'ta oturuyorum, nişanımı bekliyorum demiş. Aldım karşıma konuşayım diye. Yapma, dedim bu kadar kaptırma kendini, okulunu bitir.

Yüzünde hep o asude gülümseme. Ne anlatsan kafasında dönüp duran bulutun içinde kayboluyor. Annen, baban... diyorum yine gülümsüyor. Laf anlatamayacağımı anladım bıraktım kendi haline. Diğerleri pek çıkmıyorlar ama gençleri evde tutamıyorum artık Sinan.

Anlaşamıyorlar birbirleriyle. Ona laf anlat, şunun gönlünü yap. Kestaneye boyadığı saçlarını özenle topuz yapmış, kulaklarına da benim yakut küpelerimi takmış bir hanım şikâyet için geldi yanıma. Evde gürültü çokmuş, kendi derdi yetiyormuş, çekemeyecekmiş bu kadar kargaşayı. Sen kimsin, dedim. Küpelerimi çalmış, mahcup bile olmuyor. Bu kadar pişkinlik olur mu? Hatırladın değil mi annemin küpelerini? Bir gün kapı çalmıştı. “Emel bir hanım seni soruyor” demiştin. Teyzemi görmüştüm kapıda yıllar sonra. Gözleri yaşlı, hemen anlamıştım annemin öldüğünü. Su damlası şeklindeki yakut küpeleri uzatmıştı ağlayarak. Avucumda duran küpeler, iç içe geçmiş iki gözyaşı damlası gibiydi. Annemin son dileğiymiş anneannemin yadigarının bana geçmesi. Benim kıyıp takamadığım küpelerimle gülerken poz vermiş sana sarılarak. Biraz da buna kızmış olabilirim, ben yıllardır kimseye sarılmıyorum Sinan.

Artık yaşanmaz olmuştu kalabalıklarla. Kızma bana. Bilirsin, onca insanı çekip çevirirdim. Gıkım çıkmazdı. Yemeklerimi çok beğenirdi arkadaşların. Dostlarımızı ne çok ağırlardık hatırlasana. Ailem geride kalsa da senin sayende bir çevrem olmuştu. Yani huysuzluğumdan değil inan bana, bunları tanımıyorum Sinan. Hangi zamanda yaşıyorlar, ne severler, neye üzülmürler bilmiyorum. Aslına bakarsan üzülen bile yok. Hiçbirinin başına bir felaket gelmemiş. Hepsı mesut, gülümsüyor. Ne konuşulur ki bunlarla. Ayrı dünyalarda yaşıyoruz zaten, beni dinlemiyorlar bile.

Sade birisi, albümün içinde yaşayan Emel, gülümsemesinde bir kekrelik sezdim. Konuşayım dedim, neyin var? Bayram sabahı çekilmiş bir fotoğraf. İnce kadifeden kına yeşili uzun bir elbise giymiş. Terzi Sacide’ye diktirmiş bayram için. Hani gelinliğini de o dikmişti. Nasıl muntazam dikişleri var. Göğüs altına attığı pililerle bedene oturtmuş. İncecik beli, uzun boyuyla bir söğüt dalı gibi duruyor genç Sinan’ın yanında. Ama yüzündeki o keder. Babası soylu, nüfuzlu Asım Bey, bu bayram da kabul etmemiş kızını el öpmeye. Usulca okşadım yumuşacık kadife kollarını. Bundan sonraki hiçbir bayramda da öpemeyeceksin o elleri diyemedim. Çok genç daha Sinan, bırak buruk da olsa ümitle gülümsemeye devam etsin dedim. Ama işte o gün onu da yaktım acımadan.

Sen onu hiç görmedin, saçlarında beyazlar artan Emel Hanım. İş aramak için her gün dışarı çıkıyor. Yorgun argın dönüyor eve. “Kalk bugün beraber gidelim,” dedi. “Lisan bildiğimi söyle, bitiremesem de üniversite okuduğumu, kültürlü nüfuzlu bir ailenin kızı olduğumu anlat, sen biliyorsun her şeyi” diye ısrar etti. Bütün aptallıklarının hesabını bana çıkarmaya çalışıyorlar Sinan. Ben hangi birinin yükünü çekeyim. Onlar o kararları verirken ben yoktum ki yanlarında. Ters ters baktım, “Ben lavaboya zor gidiyorum.” dedim, kapattım çat diye albüm kapağını yüzüne.

En son bu koca kadınla bile anlaşamayınca kararımı verdim. Hani bir kuzinemiz vardı, hatırlar mısın? Kestane pişirirdin üzerinde. Hiç yakmadım sen gittikten sonra, kıyıp atamadım da. Bir gün sen gelirsen kestane yaparız diye beklettim. Bak işe yaradı. Cenaze töreni yaptım orada.

Yaktım her yaştan Emelleri ve Sinanları. Yalancıydı hepsi Sinan, inan bana. Bir şeyler gizliyorlar. Yoksa onca insanı niye öldüreyim. Hiç gözyaşı dökmedim yanarlarken. Tanımadığın insanlara ağlayamazsın Sinan. Mavi yeşil alevler parlayıp geçti bir anda, dumanları uzun uzun tüttü. O günden beri hâlâ biraz boğazım yanıyor.

Sadece bir tanesine kıyamadım. Küçük bir kız, sekiz yaşlarında. Lüle lüle saçlarını kurdeleyle bağlamış. Karpuz kolları, yakası dantelli elbisesi acaba ne renk? O da yabancı diğerleri gibi fakat ne uslu bir çocuk. Bir meşe ağacının altında oturmuş, gökyüzünde uçan kuşları seyrediyor. Kız hiç büyümüyor, meşe ağacı yapraklarını dökmüyor, kuşun kanatları yorulmuyor. Onunla beraber göğre bakıyoruz gün boyu. Bu küçük kızda beni çeken bir şey var. Annesinin kokusu sinmiş üzerine. Bu çocuğu çok sevdim Sinan, o yüzden kıyamadım.

Koltuğumu güneşin battığı pencere önüne koydum. Sokağı da görmüyor orası. Hani gelirsen ellerin ceplerinde, gömleğin pantolondan çıkmış, ıslık çalarak. Her zamanki gibi. ıslık çalma, çıkamam pencereye. Dizlerim tutmuyor Sinan.

Bu mektubu niye yazdığımı bilmiyorum. Olur da gelirsen, hiç fotoğraf kalmadı evde. Söylemiş miydim bugün hepsini yaktım. Yüzüm yabancındır sana. Saçımın rengi kumral değil artık, kestane de değil. Bir tutam saç var bembeyaz. El yazım aynı ama inci gibi, onu tanırsın. Çok yaşlandım artık, yeni fotoğraflar çektiremem Sinan.

İmza: Emel. Soyadımın ne önemi var? İhlamur Ağacı Sokak, 23 Numara, üçüncü katta oturuyorum.

YANLIŞ EZBERLENMİŞ ÖLÜMLER ÇERÇEVESİ

Oğuz Ertürk

zaman kuşkudur
tüm hesaplar bir yanılığın çıkarımı
eski ahit'ten kalma takvim yaprakları
dökülmüştür göçmen kuşların kanatlarına
hiç fotoğrafı olmamış çoban
gerçekliğe şahit olmanın suskunluğunu yaşıyor

herkes dönüp takılır dikenlere
bütün eller eşit miktarda kanamaz ama
bazı güller ölümsüz günleri getirir peşinden
siyah beyaz bir namlu ile bir Afrikalı
aynı kareye takılıp düşmüştür cennet bahçesine
her kavim eşit bakmaz takvimlere
rüzgâr herkese aynı şarkıyı söylemez

kadim ağıtları saklar temiz yüzlü adamlar
çünkü mutluluk satılmalı unutulmuş ifadelere
bu yüzden deklanşöre basmaz hiçbir kapitalist
tetikler ve ölümler dururken

zaman bir hırsızın mektubudur
tüm kaçakların kurban edildiği
bir göç yolunda çocuk parmaklarına iliştiirdim papatyaları
renkli ölümler istiyor çünkü beyler
sonra hepimizin küllerini bir anı olarak taşıyacaktılar

ey kutsallığını yitirmiş ruhlar için yazılan şiir
bütün vakitlerini unutmuş bir hastaya
hangi mısra ile yanaşmalı

ÇOCUĞUN FOTOĞRAFI

Hatice Kübra Öktem

korkak çocuğum
karanlığa cesaretle baktığı günlere erişti
kendinden ağır yorganları başına kadar çekip uykuya daldığı günler
yıllar öncede kaldı
çil kremleri çöpü boyladı
dişçi korkusu ilk günkü gibi taze
insan en çok çektiğinden korkuyor belki de

yalnız çocuğum
annesiz büyüdü
bir kez olsun seni seviyorum demeyen
bir annesi babası vardı
onu çok özlesem de özlemiyorum

kulağıma küpe oldu bir cümle armağan
"zamanla her şey yerine döner"
dendiğinde bana pek de afili gelmemişti
doğrulandıkça anlamanın da bir zamanı var dedim kendime
o gün bugündür
en doğru ve en güzel zamanı diliyorum her şey için

sefil çocuğum
onu büyümek beni yordu
kendimi gün gün uyutmak büyütmek beslemek hele laf anlatmak
deveye hendek atlatmaktan zordu
hâlâ zor
bazen

çocukken en ufak hatam için özür dilerdim tanrıdan
büyüdükçe hatalarım katlandı ve özür dilemeyi unuttum
beterin beteri var sözünü belki de başka bir hayatta benim için söylediler
yoksa bu kadar yanlış
tek bir yaşamla kaldıracabileceğim hafiflikte değil

hayalperest çocuğum
ben hep klonlamak istedim kendimi
doli'ye özenip durdum
benim o koyundan ne eksikim var beni de klonlasınlar dedim
ölmekten korkuyorum diyemiyordum o yaşlarda
biri beni devam ettirsin çoğaltsın diyordum

sekizden yirmi sekize yirmi yıl sıçrayıverince
benim canım çocuğumun içinde bir çocuk varmış
masaldaki tilkinin başına gelen gibi
karnını açıp uçurdular içinden
bambaşka bir hayatın kapısıydı
o gün o kapıdan girdik ve yer yer daha şeniz

masum çocuğum
hediyesi çizdiği resimlerdi herkese
şimdi sözcüklerden yapıyor resimleri
sadece sevdiklerine

OYALI DANTEL

Gülşah Demirci

Zaman, sabırla örüyor dantelini
İncecik ipliklerini yüzüme atan kara örümcek yürüyor kör topal
İrkiliyor ayna ve biraz daha susuyor sırlı camın ardında
İhtiyar çizgilerin soluk hevesi...

İssiz bir yansıma ve yalnız bir gölge çeyizi olur kimsesizliğin
Aksimde eski bir sandığın inatçı sarı lekesi
Anımsatıyor zamanla içine kapanan bataklık çiçeğini
Yeşilin çoştığı çayırlara özlem duyan...

Toprağı çamura dönüştüren hırçın suya küstüm ben
İncindim suyu buza çeviren havanın katılığına
Zamanla gördüm bunları
Zamanla büyüdüm
Zamanla yontularak öldüm!

Eski bir fotoğraftan ibaretim şimdi
Zamansa, mezar taşıma serilen oyali dantel!

ESKİNİN İÇİNDEKİ SEN

Zuhal Kara Başaran

*Hayatı, insanları ve kendimi anlayıp tanımamda
yaşam rehberim olan sevgili dedeciğime...*

Avuçlarımda şimdi
yürüyemediğim toprak yol, çürümekte olan piriç yatak.

Bütün mevsimleri sevdiğim yaştayım
dedemin kır atının üstünde
tandır ekmeğinin kokusu kucaklıyor çocukluğumu
anneannemin elleri dolaşüyor
çürümüş rapatanın bambularında.

Kilidi kırık kapıların ardında tozlanmış hatıralar,
birikmiş özlemler.
Köy değil özlediğim,
sakalına aklar düşende merhametin.
Köy diye bir şey yok,
sevginden yapılmış bir uzam sadece...

Sararmış zaman hükmünden.
Siyah beyaz olduğu için mi solgun yüzün?
Ne fotoğraf eski ne zaman.
Büyümedim yaşlanmadım,
gitmedim ölmedin...

Yollar kapalı, çıkmaza girdim duy.
Tahtası çürük köprüden sulara daldım bul.

Bişr-i Hâfî'yi anlattığın odanın yıkıntıları,
yıldızlı gecelerin güneş topunu çalmış.
"Koroğlu'nun kır atı gibi asisin" dediğin yerde,
tahta ambarın üstünde,
saklandığım çocukluğum kadarım.
Gelsen şimdi bütün isyanlarımı dövmek için.

Eski umurumda değil.
Eskinin içinde olmayan sen,
bütün maziyi, zamanı, an'ı öldürdün...

Söz vermiştin, söz vermiştik, gelecektik...
Elma ağacının gölgesine ihanet bu
sen yoksun, ben geldim.
Terk edilmiş çoban çantasıyım şimdi
senin köyünün yol kenarında...

ZAMANIN KIRDIKLARI

Feyza Keşan

bütün bu hayat bir bedeller zinciridir
onun çirkin bedelini ödeyen
tozlu rüyalar içerisinde
siyah beyaz sevap günah eski resimlerdir

bazen böyle en çok da
gerekmediği anlarda geliverir akla
kumral bir kadın edasında süzülen
heves ettiğim eski resimlerdir

ucube hislerin ağır basması
geçen yılların peşindedir
uzattığım onlara
henüz ben olmamış ellerdir

gözümün önünde harcanıp giden
yalnız bir umut mu sandın
yanıldın
inancımı çalıp giden asıl
eski resimlerdir

Kısacası Beni Yitiren Andaki Resimlerdir.

Kimde Kalmalı?

ESKİYEN NEDİR FOTOĞRAFLARDAN ÖNCE

Sevda Altınkaya

Kendini severken aceleci
Başkalarını severken rötarlıyız
Uzun mesafeye uzak, kısa vadede kârlı
Geçtiğimiz ay moda olup
Geçtiğimiz ay modası geçen
Her kış başka başka yağar ya hani kar
Başka başka montlar alma isteğimiz de bundan

*Bu senenin modası kırmızı ve bordo
Geçen senenin yeşili çoktan eskidi*

Kaşlar alınmış, kırışıklar alınmış
Kilolar verilmiş, burun kemikleri incelmış
On sene önceki fotoğrafımız
yolda görse tanımaz bizi
Yıllar geçmesin diye telaşlı
Geçecekse de bir şeyler çalmasını diye
Bir elimiz kapıda, diğeri çekmece
Bastırıp duruyoruz işte,
yılları ve ölümleri içine hapseden
-fotoğrafları

*Ölüme ve fotoğraflara estetik yaptırabilsek
İkisinden de bu kadar rahatsız olmazdık*

Hâlbuki dünyanın en eski sakinleriyiz
Âdem'den bu yana hatıralarımız var
Hangi anıdan kaçsak bir zaman
konjektörüne yakalanıyoruz
Hani Yunan'ı denize döktük ya
İstanbul'u aldık çok daha evvelden
Siz de Rönesans yaptınız İstanbul'dan gidince
Bakın kaç asır öncesinden tanıyoruz birbirimizi
Kırk senelik fotoğraflardan mı korkacağız?

Ama korkuyoruz işte elimizde değil
Bebek olduğumuz aklımıza yatmıyor
Hey gidi gençlik, sen de terk ediverdin bizi
Fotoğraftaki on kişiden beşi artık yaşamıyor
Zaman ne uğursuz bir kavram, biz insanlar için

*Yüzümüzü dönüp de bakamıyoruz fotoğraflara
Eskimek biraz da toz çekmektir genzimize*

Eskiyen nedir fotoğraflardan önce?
Anılar ya da zaman, tam olarak bilemiyorum
Her şey tek bir karede kalacak kadar kısa
Her şey tek bir karede kalacak kadar uzun
Ya fotoğraflardan daha eskiysek
Ya eskiyen fotoğraflar değil de bizsek
O zaman buna da bir yenilik düşünmemiz lazım.

FOTOĞRAFLAR NASIL ESKİR?

Binnur Özyurt

Eskiler alıyorum. Eskiler alıyorum. Es-ki-ciii.

Hişt, eskici çocuk baksana. Buyurun Sayın Bayan. Eski fotoğraflarım var, alır mısın? Getirin bakalım. Yanımdalar zaten. İyi de Sayın Bayan, bunlar eski değil ki. Bir fotoğrafın eskimesi için kaç yıl gerek? Eskimek zamana bağlı değildir, içindeki ölmüşse fotoğraf eski olur. Kimse ölmesin istiyorum ben, sararsa, kenarları yıpransa, yetmez mi? Fotoğraf sararana dek birisi mevta olur zaten. Öyle demiyorum ki. Ya ne diyorsun? İşler değişti artık, istesem fotoğrafı dijital olarak eskitirim, sadece beş dakikamı alır, çözünürlüğü düşür, saçla dudak kenarlarımı kontürle, sepya bas, çerçevesi, çerçevenin kenarı da tırtıklı olsun, arkasına Osmanlıca bir tarih atarım, ya da büyük biraderim Vecihi Bey, zevceleri Necmiye Hanım ve mahdumları Ayhan yazarım. Olmaz. Sevdiceğim Züleyha'ya muhabbetle? O da olmaz. Neden? Ölünce insanın ruhu çıkar fotoğraftan, adamın kendisine benzemez artık, fotoğrafa benzemeye başlar. Yok canım, bak şuna, annem hâlâ anneme benziyor. Ne diyor sana? Hoş geldin diyor. O kucağındaki battaniyeyi çekiştiriyor, ben serin yanaklarından öpüyorum, sütlü menengiç kahvesi içiyoruz, nedense sokaktan bir araba bile geçmiyor, öyle sessiz, sadece tabağa konup kalkan fincan tıkırtıları. Başka ne diyor? Pencereyi işaret edip çiçeklerimi gördün mü diyor, tek tek renklerini sayıyor, yan tarafta duvara dayalı bir çift baston var ama sehpadaki sürahiyle bardak kapamış onları, bunda ise beyaz saçlarına takılı iki siyah tel toka, oturduğu yerde ellerini önde kavuşturmuş, ilk mektepte öğrendiği bir şiiri okuyor. Ya ötekiler, daha öncekiler? Onları duyamıyorum. Çünkü unutmuşsun, sen gerçekleri değil kendi anılarını hatırlıyorsun. İşte bunda yanılıyorsun eskici çocuk, fotoğraflara hatırlamak için bakılır sanıyorsun, oysa hatırladıkça bozular anılar, radyoda çalan bir şarkı, mutfaktaki nergisin koridora yayılan kokusu ya da kapıyı çalan kimmiş telaşı eklenir, her seferinde gerçek biraz daha değişir, bakıldıkça unutulur, eskir fotoğraflar. Haklısınız Sayın Bayan ama ölümü de çıkarmayın aradan. Ya eşyalar eskici çocuk, onlar nasıl ölecek, fotoğraflardaki şemsiyeler, inci kolyeler, uzun masalar, kadife kaplı koltuklar, tahta sedirler, Grundig marka radyo, rakı bardakları, yünlü kasketler, kapı önündeki odun yığını, duvarda maarif takvimi, takvimde çocuk adları, çocukların yıldızlı kağıtla kaplı çikolataları, kirli suratları, bayram harçlıkları, bayram harçlıklarını zarfa koyan nazik insanlar, zarfı almadan annesinin gözüne bakan çocuklar. Çıkırtçık. Shhh. Neydi o? Deklanşör sesi. Farkında mısın hatıralardan yeni fotoğraflar çekiyoruz. Annem irmikle sana yağından kurabiye hamuru yoğuruyor. Kıvam tutmamışsa yayılıp birbirine yapışan bayram kurabiyeleri bunlar. Acele etmezsek sana yağı gevşer.

Babamla annem hamuru kıvrıp tepsiye sıralıyorlar. Üzerine fıstık dizerken kardeşimle yarışıyoruz. Çıkırtçık. Karanlık odada banyo ediyoruz yeni negatifleri, kimse ölmemiş gibi oluyor. Geçmişle büyük bir oyun oynuyorsunuz Sayın Bayan. Bu oyunu gelecekle de oynamak isterdim. Öyleyse aç cep telefonunu, galerin ekran resimleriyle dolu, bir kargo takip numarası, bir İBAN ve örgü yelek modeli, bunların eskisi olmaz. Nedenmiş? Geleceğin fotoğrafları bunlar. Anlamadım eskici çocuk. Kargodan kim bilir hangi beklenen gelecek, o İBAN'a gönderecek parayı çıkırtırdın diyelim, faturalar için kara kara düşüneceksin ve yeleği hiçbir zaman örmeyeceksin. Hayır bu fotoğrafları çekmeyeceğim, başka fotoğraflar var aklımda. Dikkat et, gelecek fotoğrafları rüyalar gibi değildir, eski hayat kırıntılılarıyla, korkular ve gerçekleşmemiş hayalleri bir araya getiremezsin, sadece mutlu fotoğraflar çekmelisin, yeleğin üzerine mavi kuş motifleri ekleyebilirsin. Pembe güller işleyeceğim, çıkırtçık, bebeğin tombul kolları var, gelecek bayramda harçlıkları zarfa koyacağım, çıkırtçık, bunu sevdim, neden geçmişin fotoğrafları da mutlu olmasın? Bir fotoğraf eskicisi fotoğrafın eski olduğunu böyle anlar, eski fotoğraflar mutlu olamaz. Halbuki düşünlerin, doğum günlerinin, mezuniyet törenlerinin fotoğrafını çekiyoruz ve gülümsüyoruz, bakın hepsinde gülümseyen insanlar var, bu fotoğrafta çocuklarımız, kol kola girmişiz, elbiselerimizin üstünde iri beyaz yapraklar, papatya rontu oynamışız, bayrak göndere çekili, 23 Nisan olmalı, yanımdaki kız kan kardeşim Işıl, parmaklarımızı iğneyle delip kanatmıştık. Zaman ufak tefek acıları emer, kalbinizin içine bakın Sayın Bayan. Bir çocuk bıyıklı demişti, ağlamıştım. Başka? Bu fotoğraf lise yıllarımdan, saçlarımı uzatmışım, okulun bahçesindeki havuzun etrafındayız, karneleri almışız, tatile çıkacağız, sınıfı geçtim diye seviniyorum, öğlene kadar uyuyacağım üç beş gün ve deliler gibi aşığım, arkadaki, şu yüzü karanlık çıkan çocuğa. O kadar mı? Daha ne olsun, Ah mine'l-aşk. Aklımızın geçmişi nasıl pakladığını anladınız mı şimdi? Anılardaki sahte mükemmelliğin bir daha gelmeyecek olmasının hüznünü ekleyebiliriz artık eski fotoğraflara. Hüznün nedir eskici çocuk? Mutsuz ve güzel Sayın Bayan, eski yüzlerimiz yaşlanmadığı, bize kırışıklıklar, çatık kaşlar eklenirken onlar hep genç kaldığı için, bu yüzden eski fotoğrafları tavan arasına kaldırıp üzerine bir örtü örtmek yerine duvarlara asıyoruz. Ne kadar çok şey biliyorsun eskici çocuk. Bağışlayın artık gitmeliyim Sayın Bayan, akşam oluyor. Durun, acele etmeyin bir selfie çekelim bugünün anısına, peyy-nirr, çıkırtçık, çok karışık bütün bunlar, bence selfie olmayan tüm fotoğraflar eskidir.

İLK KEDERİN GÖLGESİNDE

Nurhan Ceylan

*“kuş öldü,
küçücük bir yorgunluktan ölmeden önce.”
İsmet Özel*

Bir zihin sürçmesi eşliğinde geliyor unutulmuş bir keder ve günü keskin bir bıçağın hoyratlığıyla parçalara ayırıyor. Böyle zamanlarda kendimi kendimden sıyrıp hayatın uzağına savurmamak, ah'ların gölgesine sinmiş cümleler kurmamak için dudaklarımı ısırıyorum. Rüzgârın kuvvetine teslim olup eğsem başımı; geçecek gibi bu uygunsuz hatırlayış, sinecek köşesine geçmiş.

/Başımı eğmek bağışlamaktır kederi, diyordu bir eski dost, bağışlamak eğilmektir kadere, rüzgâr da bir kader üzre./

Nisyanın kollarında huzurla uyurken ve gece kendini esrik bir hayalin tuzağına düşürmüşken ve durulmuşken hazır karmaşası ruhumun...
Çocukluğum...

Ailenin haşarı oğlan çocukları ellerindeki sapanla bir kuşu avlamaya çalışıyorlar. Terastan onları izliyorum, sanırım aklım ilk o zaman karışıyor. Bir kuşun kanadının acıya denk düşen tarafını görmezden gelmenin “büyük” olmakla kurulan sarsıntısız bağı...

Dış kapıdan bir ses geliyor, hayatım boyunca bir daha eşine ancak eski Türk filmlerinde rastlayacağım büyümlü bir ses. Belki de çocukluk, bir kurtarıcıya gereksinim duyduğunda algısına efsanevi anlamlar yüklüyor, kim bilir.

“Serseriler! Faydasız işler yapmaya utanmıyor musunuz? Haydi içeri, ders çalışmaya!”
Bu babam, herkesi bir anda çil yavrusu gibi dağıtıveren gücüne hayran hayran bakan gözlerin sahibi ise ben. Yani onun en küçüğü, yumuşak karnı, şımarıklığına göz yumulması elzem olan oyuncağı, sonrasında arkadaşı, yoldaşı, uzun yürüyüşlerde sessizliğini paylaştığı sırdaşı...

Benim kabına sığmayan haşarı ağabeylerim, onlardan tam da beklenen bir hızla dağıldıklarında öğle yemeği için evin kapısında beliren babama kayıyor gözlerim, sonra karların içinde kımlıtısız duran bir çift kanada takılıyor. Balkonun soğuk demirlerine tutunan ellerimde buz yanığında aldırmadan, gözlerimden bir çift yaş süzülüyor.

Doğduğum topraklar hayatın çetrefilli yanına alabildiğine yaslanmış, sert sözcüklerle tanımlıyorlar hatırladığım birkaç dökük anıyı. Yıllar sonra, kocaman bir genç kız olduğumda babam beni yanına alıp doğduğum eve götürüyor. Bahçe kapısından içeri girer girmez aynı fotoğraf karesi yeniden canlanıyor sanki.

Bir kuşun karda bıraktığı ize yüreğini gömen o küçük kız, büyüdüğünü ilk o zaman fark ediyor. Babama dönüp hikâyeyi anlatıyorum. Hatırlamadığını söylediğinde kulaklarıma inanamıyorum önce. Acının çaresizlikle yoğrulmuş yüzüne ilk şahitliğimi nasıl hatırlamaz diyorum içimden. Çocuk duyarlılığın başka bir boyutunu keşfediyorum böylelikle. İçinizdeki fırtınanın bir kaşığı dalgalarına denk düştüğünü ve büyüklerin bunu asla anlayamayacağını...

/Büyüme, diyordu bir eski dost,
büyüme;
tek tek kalelerini yitirmek,
dağların dört mevsim kara mahkumiyeti demek...
Öğrenmek ve her yeni bilgide daha da yalnızlaşmak demek büyüme.
İnadına yolculuklara çıkmak;
Yola, yolcuya, hancıya, menzile, çakıl taşlarına rağmen sevmeye devam etmek demek.../

Bir çocuğun duaya durmuş gözleri için kaydı düşülmemiş her fotoğraf bir kez daha sınanmak demek, biliyor bunu hayat. Bu yüzden olsa gerek, onca silik gölgenin arasından çekip çıkarıyor bir eski hatırayı ve her defasında zamanın nişan kalbine mührünü vuruyor.

Büyüdüğüm kasabanın bağrında bir deli ırmak, kıyısında çocukluğu efsunlu hikâyelere mühürlü bir küçük kız; ilk an kadar taze bir dokunuş, eteklerinde uçan yaz kelebekleri. Upuzun saçlarından nehrin coşkusuna karışan, oradan kasabanın taş sokaklarını her sabah yeni bir telaşa hazırlayan başkalıktan habersiz, ufku süzüyor. Gülüşler tedirgin oysa, hayat gecenin sihrine bürünmüş ağır aksak akıyor nihayet. Sokaklar kan rengi; vuruldukça yağız bir delikanlı olmadık bir vakitte, sükûta sığınıyor her hece. Kaydı düşülme de bir gölge gibi peşim sıra kanat çırpıyor hüznün kuşları, ilk vurulandan ilhamla. Kulaktan kulağa yayılıyor son bakış, yitirdiklerimizin ağırlığıyla daha bir keskin esiyor rüzgâr, soluğumda yabancı bir tat, buruk, kekremsi. Ölüm düşüncesinden habersiz ama karanlığına aşına zihnim, nedenleri sorgulamaktan uzakta masallarını çoğaltırken hâlâ, aynı kalmıyor vitrindeki tebessüm, gölgedeki serinlik ve suyun coşkusu, hiçbiri...

/Suların aynasında kırılan ışık gibidir anılar, diyordu bir eski dost, her hatırlayıpta silkelenen geçmiş ve heybende yeni bir fotoğraf ve eski bir hüznün elbette dokunulmamış. Sen inkârını çoğalttıkça biraz daha silinecek ayak izin, gülüşüne ket vuracak sanırlar ve yokluğun boşlukta yankılanan sesi. /

Hayat bildiği yoldan sürüp giderken, eksilirken ve umursamazken ben, yeni değilken bile hiçbir şey... Zihnimde dönüp duran iki fotoğraf karesi; kar beyazı bir hüznün, nihayetinde sokağın bağrını örseleyen yağız bir keder. Zaman hiç geçmemiş, her vurgunda savrulmamış saçlarım rüzgârda, kırılmamış gibi kadehim dalgınlıklarda...
Bir çift kanat edinir ruhum, vurulduğunda.

GÖZ ESKİSİ

Buket Uçar

Hiç ölmeyecekmiş gibi bakıyor.

Dokunsan dökülüverecek gibi hamuru un ufak olacak, suyu çerçevenin içinden çağlayacakmış gibi bakıyor. Taş gibi ağır yerinde... Eski bir fotoğrafın içinden yırtılıyor bakışları. Çerçevenin içindeki bir fotoğraf, insanın dünyada kaldığından daha fazla kalabiliyor. Evi toparlayıp, alışveriş yapmam için yolladılar beni. Aylardır hastanedeyiz. Yokluğumuz tozmuştur evin içine. Evimizi, hiç ölmeyecekmişiz gibi bütün kuytlara istiflediğimiz yiyeceklerin kurtları basmıştır. Keşke karın doyurmak, bize hesap ettiğimiz mutluluğu verebilseydi. Keşke ortak yediklerimiz dışında ortak gülüşlerimiz de olsaydı bu evin içinde. Ama yok, olur mu öyle şey? Akıl kârı değil. Kafanı öyle şeylere yormayacaksın. Çatı kapattıysa üstümüzü, dört duvar dikiliyorsa başımızda, boyası beyazsa sıcaksa evimiz, alnımız aksa daha ne isteyebilirdik? “Alnımızın tam ortasında birleşen dudakların sıcak izi,” diyemezdik.

Tekrar baktım fotoğrafa. Gözlerinin içine girdim, çerçevenin içine, kartonun içine... Bir koku, bir sezi, bir ürperti aradım. Yok. Üstündeki gömlek, hâlâ dolapta asılı... Anneme sarılı duran kolu, kolunun ucundaki eli, elinin ucunda sallanan parmakları, buruş kırış şimdi. Cayır cayır ayırdığı gözlerinin üstüne göz kapakları abalı...Eski fotoğraflar... Fotoğraflar değil, bakışlar eski. Fotoğraflar göz eskisi.

Her ihtimale karşı, kalkıp evi paklamalı, yemek de ayarlamalı. Gelen giden bu yorgunluğun üstüne bir de pide ister. Buzdolabının kapağında takılı duran magnetteki numarayı tuşladım. “Hazır olun,” dedim. “Duruma göre ararım.” Pideyle uğurlamasak n’olur ki? Gönlümüz, canı yeni çıkmış bir bedeni toprağın altına koymanın ağırlığını kaldırır ama lafı sözü kaldıramaz. Aslında bir şeycik olmaz. Azıcık laf olur, azıcık söz olur, unutulur. Olmaz. Gönlümüz unutmaz, daha çok yorulur gönlümüz.

Elim kolum kalkmıyor. Çeşit çeşit ilaç kokan bedenimin evin içinde gezindikçe, bıraktığı sası kokuyu duymazdan gelerek fotoğrafın tam karşısındaki koltuğa yeniden oturdum. Annem, bilmediği şarkıları terennüm ediyor. Mırıl mırıl... Dudakları kıpırdamak için can atıyor da üstüne abanan kol, saran değil abanan kol, onu susturmuş gibi bakıyor. Gülmenin yasak olduğu uygarlıktan arta kalan bir anı simgeleyen bu fotoğraftan dışarı mutluluk hariç her şey sızıyor. Gülmenin ayıp, gülmenin davet, gülmenin günah olduğu zamanları anlatan bir kitabe gibi çakıldığı duvarda gerim gerim geriniyor. Hiç şarkı bilmez annem. Her duyduğu şarkıya, dilindeki kalıplaşmış ezgiyle öylesine eşlik eder. Hiç bilmediği şarkılardan umduğu medet...

Karşımdaki fotoğraf bana hiç duymadığım şarkıları söylüyor. Siyah beyaz şarkılar...

Neden ki şimdi bu halim? Fotoğraflı ilk defa görmüş gibiyim. Gözümde eskittiğim bu fotoğrafın yeni vesveseleri neden? Evdeki diğer eşyaları gözümde gezdiriyorum, gözümü üstlerinde gezdiriyorum. Sözcükler, ben düşünürken üstündekilerden soyunuyor. Yalın kalıyor sözcükler dilimde. Çıplacık... Görmekten bir hal olduğum bu eşyaların emsalleri çoktan gözlerden, evlerden, gündemden çıktı. Bizimkiler zamana zimmetli, hayatımızda demirbaş, namusumuz misali bu eşyalar ailemizin kuruluş tarihiyle yaşıt. Her anımıza şahit. Annem yenisini istedikçe “İş görüyor daha,” derdi babam. Oysa iş gördürüyorlar. Mobilyaların üzerlerinden kavlayan talaşlar, havı kalmamış halılar bize hizmet etmekten çok bizden deli gibi hizmet bekliyor.

Ne oldu şimdi? Yolun sonuna geldiği şu zamanları af dilemekle geçirdi. Sıraya dizdi hatalarını, kazara yapmış gibi özrün bin bir çeşidini denedi. Unuttuklarını, unutturduklarını yanlış hatırlayıp hatırımızı yüreğimizde kıtır kıtır doğradı. Hep kendisi haklı. Sakladıkları tastamam aklına gelmiş olmalı: “Çarçur etmeyin biriktirdiklerimi,” dedi. Kuruşlar dilinde sıkırdadı derken. Elinde olsaydı yanında götürürdü hepsini. Şu dünya ne tatlı.

Aylardır kapalı duran evdeki ağır kokuyu değiştirmek için pencereleri açtım. Açılırken tahta çerçevelerden dökülen boya artıklarının avucuma toplayıp dışarı attım. Zamana yenilen yerlerini... El içine çıkacak kadar da olsa evi temizlemeli. Bedenim ruhumdan, ruhum bedenimden yorgun. Yaşanmışlıkların değil yaşanamamışların yorgunluğu... Yaşadıklarımızı değil, yaşayamadıklarımızı hatırlıyorum bu eve girince. Keşke yaşasaydık. Yaşamayınca yaşlanıyor insan. Evi yoluna sokmak lazım. Kolum, kanadım yanlarıma yığılı.

Gözüm, eski fotoğrafın çerçevesinden ayrılmıyor. Çerçevenin dökülen sırları gözüme batıyor, bakışlarıma. Bakışlarım eskiyor. Kızgınım. Bakışlarına, daha doğrusu bakmayışına, duruşuna, kenarda duruşuna, bir hata bir kaza olursa ortaya çıkışına kızgınım. Güzel şey olunca kaçışına, dilini ağzına alışına, mutluluğun kökünü yanlış ayırıp bir bakışla bir gülüşle, kırık dökük bir iki sözcükle sulamayışına kızgınım. Temelini atmadığı hayatımın üstüne çıkmaya çalıştıkça ben, bir tekmeyle yıkışına kızgınım. Sonra da hiçbir şey olmamış gibi; “Çay koy. Kahve yap, köpüklü olsun,” emirlerine kızgınım. Ondandır azıcık acısını çıkarmak istesem savurduğu tehditlere kızgınım. “Aha kapı aha! Hadi sıkıysa...” Sıkıydı kapı, sıkı sıkı kapalıydı. Açık kapılar daha sıkı kapalıydı aslında, görünmez kilitle bağlydı.

Elim, gözlerimi kaşıya kaşıya bir şeyleri değiştirmeye çalıştı. Hayatı başa mı alsak? Aynısını yaşadık. Kader aynı, insan aynı olduktan sonra farklı bir oyun çıkmazdı bu hayattan.

Bir can ruhunu terk edene kadar evi yoluna koymam lazım. Bir fotoğrafın içinde çırpınan iki çift gözün içinde hapsoldü bakışlarım. Zamanla yarışıyorum.

Annemin saçları simsiyah o zamanlar. Şimdi, zaman yalayıp almış rengini. Herkes gibi diyeceksiniz. Ben bildim bileli renksiz annemin saçları. İrsi diyeceksiniz. Ben başka şey diyorum. Biliyorum da diyorum. Babamın saçları başında fotoğrafta. Son anlarında bedeninin bütün tüyleri yatağa döküldü. Ölü hücreleri bile öldü. İlaçlardan diyeceksiniz. Ben başka şey diyorum. Biliyorum da diyorum. Annem diyorum. Garip bir ayrılığa hazırlanıyor şu günlerde. Ezelden hazır. Görmediği günleri düşlüyor. Sahip olamadığı her şeye sahip olacağını sanıyor. Heyecanlı. Saklıyor heyecanını. Kederliymiş gibi yapıyor. Hayallerinin eskidiğinin farkında değil. Ben farkındayım. Aslında kederde annem. Acıya kana kana bulanmış, acıyla kanıyor hayalleri. Yine de dik tutmaya çalışıyor hayallerini.

“Önce eşyaları yenilerim,” demişti yıllar önce. “Yeni elbiseler alırım. Yan gelir yatarım.” Eskiye bedenini giydiremeyeceğinin, eşya hevesinin bittiğinin, yatmak istediği yanlarındaki ağırların farkında. İşin işten geçtiğinin, ömrünün törpülediğinin farkında. Ruh ayakta ya daha, genç ya ruh, söz geçiremiyor ona. Yatakta yatan, umut kalmayan, canına katlanamayan babamın göz kapaklarının altındaki gözlerine gözlerini dikip bana, “Birlikteyken olsaydı güzeldi. Zamanında olsaydı. Hayallerde güzeldi bir de.” dedi. Babamla birlikte o yatakta annemin istekleri de eridi. İki kişilikmiş annemin gizli hayalleri.

Birlikte yaşayacakları hayata attıkları ilk adımın kanıtı olan bu fotoğraf, yapacaklarımı aklımdan, elimden aldı.

Yaşarken, varlık içinde yokluk çekildiğinin, hastalık zamanında o varlığın yollara serildiğini bilirdim. Ne de olsa kötü günler içindi, kefen parasıydı bir de. Ancak yıllardır aynı yerde duran fotoğraftan esirgelediğim bakışlarıma anlam veremedim.

Eskimiş eşyaların üstünkörü tozunu aldım. Elbise dolaplarının kapılarını açtım. Yıllardır aynı şeylerin askıda asılı olduğunu fark ettim. Acıdım. Bir bedene gire çıka, yıkana kuruya varlığını devam ettiren bu kıyafetler ondan sonra da var olacak. Yılların yükünü içinde ağırlayan dolabın kapılarını kapatmaya çalıştım. Binlerce kez açılıp kapandığından acıyan yerleri çatırdadı, kapanmadı.

Kirli kovasını ortaya dökünce içinden çıkan çamaşırların arasından ona ait bir çift çorabı görünce, kokmuş çorabı görünce, erim erim erimiş çorabı görünce, delinen yerlerindeki çarpık dikişlerden sırttan dış dış ipleri görünce ağladım. Aylardır ilk defa ağladım. Üzerime düşen görevi harfiyen yerine getirmiş, “gık” dememiştım. Yorgun düşmüş, “öf” dememiştım. Kırgınlıklarımı aklıma getirmemiştım ama şimdi bu bir çift eski, kokmuş, renksiz çorapla hayatın acımasızlığı, insanın acımasızlığı gözümde kaçtı. Gözümün yaşı ondan...

Ev, girdiğimde pisti ama derli topluydu. Şimdi hem pis hem dağınık. Siyah beyaz fotoğrafı gözümde didiklerken, evin de altını üstüne getirmişim. İşin içinden nasıl çıkacağımı hesap ederken telefonum çaldı. Ekranda babamın fotoğrafı, üstünde “BABAM” yazılı. “Acaba mı?” dedim. Sevindim. İçim pır pır etti. Üst kattaki çocukların gülüşlerini bile duydum o an. Babamın fotoğrafına baktım. Renkli. Çerçevenin içindeki fotoğraftaki gömlek var üstünde. Müziği uzun uzun dinledim. Uzun uzun seyrettim babamı. Kalın anlamlı sözcükler budadım dilinden yüreğime. Titrek bir sesle “Alo” dedim. Üst kattaki çocukların sesi kesildi.

Bütün fotoğrafları ömrüme tutuşturdu telefondaki ses.

Bıraksalardı, bir köşeye büzülseydik, orada üzülseydik. İki gün yemeden içmeden kesilip süzülseydik. Evin içi elli altı. Önce bütün sosyal ağlarımdan eşe dosta haber saldım. Âdettendir. Sonra pıdıcıyı aradım. Ayakkabılarının arasından yenice olamı buldum, burnunu kapının tam karşısına verdim, sırtını kapıya dayadım. Bu garip şehrin garip insanların arasında, iki başımıza garip kalmıştık. Bir çift erkek ayakkabısının dar gövdesine güven sığdırabilecek kadar garipleştirecek insanlar bizi. “İşi gücü bırak gel, işlemler var,” dediler. Bıraksalardı bir köşede iki günlüğüne kaybolsaydık. Sağlığında yemedi içmedi biriktirdi. Veraset işleri de epey meşakkatli. İçeri girdim, eski fotoğrafı süzdüm iyice. İnsanoğlu ölmeyi yaşamaktan daha maharetli yapıyor. Yaşarken yaşıyormuş gibi yapabiliyor da ölünce ölüyor. Elimdeki telefon yeniden çaldı. Ekranda babamın fotoğrafı.

Ekrandaki fotoğraf gözümde eskimeye başladı. Artık bütün fotoğrafları eski.

ADINI ÇOCUKLAŞTIRAN ŞEYLER

Adnan Semih Dumlupınar

Çünkü gözler siyah
Parklarda salıncağa duyulan özlem kadar
Çünkü ağaç yapraklarına tünemek şimdi benzer saçlarına
Parklara çocuklar özlem duymakta
Çünkü kumsalda idi gülüşünün yankısı aranılan
Parklarda özlem duyar çocuklar kaydıraklara da
Çünkü geçilen onca yol kenarından az ötede dinlenilen bir bahçe kadar gözler
Çünkü yaz mıydı kış mıydı mevsim
Hepsi birikmiş sesine
Özlem duyar diye çocuklar belki de
Çünkü geceleri yönünü tayin eden pusula ellerin
Karanlıktı, belki yanmaz bir ışık
Göge doğru bakıp iç çekerek
Şimdi nereye varılmalı bir yol ortasında
Biraz utanç biraz kırgınlık ve sabır
Hepsi parkta oturan bir çocuğun özlem duyduğu
Ne olur çıkart beni bu parktan ellerimi tutarak
Gözlerimde buğulu zamanların fotoromanı
Koşarak evden parka mekik dokumak akşamüstleri
Ellerini çıkart hadi benimle parklara
Hem taptazedir bana bazen seslendiğin an sanki
Renginden utanmış bir fotoğrafın kendinden hikâyesi
Özlem duyar bir çocuk yine de bir akşam ellerine
Uzak şehirlerin bir köşesinde parklardan habersiz
Ağlayan bir çocuk da şimdi benim sana bakarak.
Hadi beni ellerinle parklara çıkartsana.

AYAK İZİNİ SÜRÜYORUM GICIRDAYAN TAHTADA

Ayşe Sevinç Erginsoy Sivri

Kiremitleri düzenleniyor teker teker
Zira akmasın tepemizden yağmurlar şıp şıp
Bense vazoda güllere selam duruyorum ayaklarım sehpa
Kimimiz cefa çekerken kimimiz sefa sürmüyor mu bu hayatta.
Elimde şarap kadehi yudumlarken zevki sefa içinde
Kimileri kan kusuyor geceleri çarşaflar kızıl
Kalm tahtalar gıcırıyor ninni edasıyla ben sürerken ayak izini.

Ah babam!
Türküler yakıyor saçımın her bir teline
Minik kedi gibi giriyorum koynuna, sırnaşarak
Havlu gibi sarsa vücuduna hiç bırakmasa
Yüzlerce fotoğraf geçerken gözümün önümden
Avuç içlerini yakalayıp öpüyorum
Ayrılıkçı güçleri kovalıyorum
Dışarda asma yaprağı ölümü kusuyor
Ve çiğ tanesine dönüşüyor evimin camları, hüznü

Diyorlar ki;
Hiç bir şey aynı olmayacak,
Sobanın isi kaplıyor duvarları ve yüzler kalem kömürü
Bir tek öptüğüm ellerinin kokusu geliyor aklıma
Sürüyorum namluya iki gözlerinin arası
Ve gün doğuyor sefam başlıyor
Hadi gülümse kızım der gibi bakıyorsun bana
Gözlerimle eskittiğim fotoğrafta
Bak baba evimizin direği duruyor hâlâ...

ESKİ FOTOĞRAF

Semanur Bozok

Zemheri kışının bir öğle sonrasıydı. Penceresi buz tutmuş evlerin bacasından çıkan dumanlar güçlkle görünüyordu. Vedat sandalyeyi soba önüne çekti. Üşümüştü. Battaniyeyi sıkıca bacalarına sardı. Bu yıl her zamankinden fazla üşüyordu. Dizlerindeki kan çekilmiş olmalıydı. Bacakları iyice fersizleşmişti. Sobaya birkaç odun attı. Bir nağme gibi yükselen çıtırtılar odayı doldurdu. Ateşin odunu yiyişini izliyordu hayretle. Görebilmek ne güzel diye düşündü. Görebildiğine şükretti. Ya göremeseydi? Annesini, aynaya baktığında kendini, mahallenin en güzel kızı Ayşen'i, bir de duvardaki eski fotoğrafı... Allah gözlerimi almadığı sürece yaşayabilirim diye geçirdi içinden.

Anne babasıyla çektiği ilk ve son fotoğrafı bu. On yaşındaydı o zaman. Annesinin ikinci eşi Salih Bey'le kıyılan nikâhlarından sonra bir fotoğrafçıya gitmişlerdi. Konu komşu çocuklu dul bir kadınla evlendiği için Salih Bey'i. Ama o, konuşulanlara aldırmayıp söylenenlere kulak tıkayarak Vedat'ın annesiyle evlenmeyi tercih etmişti. İşte bu fotoğraf, o mutlu günün hatırasıydı.

Pencereye yöneldi. Tül perdenin aralığından Ayşen'in geçtiğini gördü. Salınarak yürüyordu sokakta. Ayşen yürüdükçe ipek saçları rüzgârda süzülüyordu. Dönüp bakmadı ondan tarafa. Neden acaba? Geçen akşam olanlara mı kızmıştı yoksa? Küsmüştü belki de. O akşam ailece misafirliğe gelmişlerdi. Ayşen kapıyı tıklayıp odasına girmişti. Yorganı kaldırıp yatağa oturmuş, "Hadi kalk koca bebek, yatıp durma" diye takılmıştı. Vedat, onu hayallerinden uzaklaştırıyor, gecesini gündüzünü onunla dolduruyordu. Ama işte şimdi nihayet Ayşen yanı başında, bir nefes uzaklıktaydı. Odanın loş ışığında sarı saçları parlıyordu. Bir rüyadaydı sanki. Yasemin kokulu parfümü Vedat'ı sarhoş etmeye yetmişti. Kalbi yerinden çıkacak gibi atıyordu Vedat'ın, yanaklarının kızardığını hissediyordu. Yutkundü. Bir şey söylemeye takat bulamadı. Konuşamadı. Bir anlık cesaretle doğruldu. Ayşen'in incecik belini kavradı çelimsiz kollarıyla. Tüm vücudu tir tir titirken Ayşen'i kendine doğru çekti. Dudakları dudaklarını aradı. Ayşen'in yüzünde keşfe çıkan nefesi biraz sonra aradığını buldu. Hızlı hızlı inip kalkan göğsünden Ayşen'in de heyecanlandığı belliydi. İki de bu anı bekliyor gibiydiler. İki de bu anın bitmesini istemiyordu. Neden sonra koridordan gelen ayak sesleri onları bu rüyadan uyandırdı. Ayşen çarçabuk belini saran kollardan sıyrıldı. Yataktan indi, ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı.

Vedat yaşadıklarını düşünürken evdeki sessizliği bahçe kapısının gıcirtısı bozdu. Annesi pazardan dönmüş olmalıydı. Az sonra annesi elindeki poşetleri mutfağa yerleştirip Vedat'ın yanına geldi. Köşedeki koltuğa oturdu. Soğuktan büzüşen ellerini sobaya uzattı.

- Soba közünü iyice almış. Kestane aldım. Fırına atayım mı? Ha benim oğlum, dedi.
  - Sağ ol anne. Canım bir şey istemiyor şimdi.
  - Neden, hasta mısın yoksa? İstersen Ali'yi çağırayım. Oturursunuz biraz. İyi gelir belki.
  - Yok anne, istemiyorum. Ali'yi çekemem şimdi.
  - Ayşen'i çağırayım mı? Hi, ne dersin?
  - Yok yok, kalsın. Çağırın da gelmez zaten. Boşver. Kimseyi istemiyorum.
- Annesi "Tamam, sen bilirsin." diyebilirdi sadece. İyi tanırdı oğlunu. Böyle durumlarda Nuh der peygamber demezdi. Lafı uzatıp oğlunu üzmemek istemiyordu.

Vedat'ın gözü yine duvardaki fotoğraftaydı. Derin derin içini çekti. Bacaklarını okşadı. Göz pınarlarına dolan yaşları tutmak için hınçla dişlerini sıktı. Annesi odada olmasaydı saatlerce ağlardı şimdi. Bir masalın içinde yaşayan çocuklar gibi, bir fotoğrafın içinde yaşıyordu yıllardır. Her sabah gözünü açar açmaz ilk iş oturma odasına gelir, duvardaki bu fotoğrafa uzun uzun bakardı. Eski günleri özler, özledikçe kederlenirdi. Salih Bey'in fotoğraftan çıkıp aralarına karışacağını, elinden tutup mahalle maçına beraber gideceklerini düşlerdi. Kendisini kundakta bırakıp giden hayırsız babasının yerine koymuştu onu. Kalbinde seneler önce ölüp giden biyolojik babası, Salih Bey olarak dirilmişti adeta. Adam gibi adam, baba gibi babaydı Vedat için. O kara gece olmasa kim bilir şimdi her şey ne kadar güzel olurdu, diye düşündü Vedat. Öfkesi, kırgınlığı, çaresizliği daha da derinleşti.

Oğlunu üzen, kendini suçlu hissettiren fotoğrafı kaldırmak için çok uğraştı annesi. Sakladı, olmadı. Kaldırdı, olmadı. Oğlunun daha çok üzüldüğünü görünce her seferinde getirip yerine yeniden astı. Çareyi konuşmakta aradı. Günlerce dil döktü. Anlattı. Ama oğluna onun bir suçlu olmadığını bir türlü kabul ettiremedi. O fotoğrafın karşısına geçip kendini suçlamaktan bir gün bile vazgeçmedi Vedat.

Rüzgârlı bir akşamdı. Mahallenin elektrik telleri kopmuş, elektrikler kesilmişti. Anne babası erkenden yatmıştı. O gece Vedat'ın uykusu gelmiyordu. Gece yarısına kadar mum ışığında oturup kitap okumuştı. Saatler sonra göz kapaklarına oturan ağırlığı kaldıramayıp uyuyakalmıştı Vedat. O, masasında uykuya yenik düşerken komodinin üstünde yanan mumu unutmuştu. Rüzgâr mumu tülle buluşturmuş, bir anda tutuşan ince perdelerden yayılan alevler kısa sürede tüm evi sarmıştı. Salih Bey ve annesi kapıya daha yakın oldukları için kendilerini dışarı atmışlar, Vedat'ın evde kaldığını fark eden Salih Bey hiç düşünmeden yangına dalmış, baygın haldeki Vedat'ı kucaklayarak dışarı çıkarmaya çalışmıştı. Ancak o gece ikisi de ağır yaralanmış, Vedat kurtulsa da Salih Bey hayatını kaybetmişti. O geceden kalan vicdan azabı ve bacaklarındaki hissizlik Vedat'ı yakıp kavuruyordu yıllardır.

Hafızanın beyinde bıraktığı çentikler silinebilseydi keşke. Bir gece vakti bedeninin yarısını alıp götürün yangın, hafızasını da alıp götürseydi. Acılarıyla yaşayanlar için unutmak ne büyük nimetti ama unutmuyordu, unutamıyordu ne yazık ki.

Telefonun sesi odada yankılandı. Vedat düşüncelerinden gerçek dünyaya dönerken annesi ahizeyi kaldırdı. Yüzünden ve ses tonundan güzel bir haber aldığı belliydi.

- Aa, öyle mi? Hayırlı olsun, çok sevindim. Tamam, tamam gelirim komşum; o nasıl söz, diyordu.

- Kimmiş anne, ne diyor? Nedir seni bu kadar sevindiren haber?

- Hasibe Teyzen. Yarın akşam Ayşen'i istemeye geliyorlarmış. Gel de beraber kurabiye yapalım, diyor. Gideyim de yardım edeyim kadıncağıza. Ben bir saate gider gelirim oğlum.

Annesi kapıdan çıktı. Bahçe kapısı gıcırtyla kapandı. Tekerlekli sandalyeden çıkan metalik sesler, evin duvarlarını yumrukluyordu.

tema dışı

CİDDİ SAAT

Rainer Maria Rilke

şimdi kim ağlıyorsa dünyanın bir yerinde
sebepsiz ağlıyorsa dünyanın bir yerinde
bana ağlıyordur.

şimdi kim gülüyorsa gecenin bir yerinde
sebepsiz gülüyorsa gecenin bir yerinde
bana gülüyordur.

şimdi kim gidiyorsa dünyanın bir yerinde
sebepsiz gidiyorsa dünyanın bir yerinde
bana gidiyordur.

şimdi kim ölüyorsa dünyanın bir yerinde
sebepsiz ölüyorsa dünyanın bir yerinde
bana bakıyordur.

“Ernste Stunde” şiiri

Çeviri-Yorum: Deniz Schwarzwald

BİR KIZ KARDEŞ VAR EVİMİZDE

Emily Dickinson

Bir kız kardeş var evimizde
Ve bir tanesi de bir çit ötede.
Sadece biri kütüğe kayıtlı
Ama ikisi de bana ait.

Biri benim geldiğim yoldan geldi
Ve geçen seneki elbisemi giydi.
Diğeri bir kuşun yuvasını yapar gibi
Kalplerimizi aramızda inşa etti.

Bizim gibi şarkı söylemiyordu
Değişik bir tınısı vardı.
Kendi kendine bir müzikti
Haziranın yaban arısı gibi.

Bugün çok çok uzak çocukluktan
Ama tepelerden bir aşağı bir yukarı
Tüm mesafeleri kısaltan
Güzel elini tuttum sıkıca.

Hâlâ gözlerinde tüten
Menekşeler yalan söylüyordu
Bu mayıs ayında.
Ve hâlâ homurtusu
Kandııyordu kelebeği
Bunca yıl arasında.

Bir çiy tanesini ayırdım
Lakin bütün gecemi aldı.
Uzun gecenin kollarından
Bu tek yıldızı seçtim.

Sude - o sensin daima!

“One Sister Have I In Our House”

Çeviren: Arif Teyimur Demirci

DUA

Hasan Ulaş

Besmele niyetine...

“Ben bir azizin hasreti,

Ben...

Meryem'in yanağındaki tüyüm.

Benim gözlerim yeşildir, evet evet, onun gözleri kara;

Ben günah kadar beyazım, o tövbe kadar kara...”

Sezai Karakoç

Allah'ım!

Çilehanesine bir tırtılın gönül darlığıyla girip kelebeğin ferah yüreğiyle çıkan

Meryem'in kalbi Allah'ım

Meryem'in kalbi...

Ol deyip olduran,

gül deyip güldüren,

öl deyip öldüren..

Kalplerin, kaderin ve içimdeki kederin sahibi..

Meryem'in kalbi!

Allah'ım sen de bilirsin ya Meryem elmayı çok sever, Meryem'e elma ver

Bana da Meryem'in kalbini..

Sevmeyi kendi kadar güzel..

Bana güzel Meryem'in iyi kalbini ver.

Ki ölümü bize bu kadar yakın tutarsın / Niye?

Bana ölmeden Meryem'in kalbini ver.

Ağızına kilit vurulmuş

Gözleri dağlanmış evlerin arasından geçtim de geldim

Senin olanı, sende olanı, senden olanı, senden istemeye Allah'ım.

Allah'ım Meryem'in elleri bulutlar içinde, Meryem çocuğun düşünde

Bana Meryem'in kalem aşısı yapan dua sunağı ellerinden iyilikler ver.

Kıyamet koparken dikilen ağaçların hatırına

Göğsümüze biraz olsun inşirah ferahlığı...

Benim gözlerim şaşkırdı, onun gözlerine bakamam.

YENİ BİR ŞARKIYA KALKIŞMAK

Ayfer Karakaş

bu, kendine müslüman yaşamak ve sığığımız
çitkırıldım sakarlığımız
elimize yüzümüze bulaşan is
*üzgün kapı eşiklerinde giyilen son ayakkabıdır
bulanık, kaygan, sıkılmış... dağıtılan soyka bir yanımız!*

yaşamak!mış... kendine müslüman bu tuhafılıkta

*nüfus memurunun evde bulamadığı o kadın kırıklığı
kafa kağıdına adı on yaşında kayıtlı çocuk büyümüşlüğü
ömürdür... yalınayak ve yeknesak, rahvan!*

elimize yüzümüze bulaşan is, hüznün

*bir güleçliğe giyinirken, üzgün
bir yanılığa dökülürken, ıraksak
aşk, esaret ve meteliksizliğimiz...
dilimizde dönüp duran bir blues!*

sessizlik, gövdemize tüneyen mavi bulutmuş

dkab dersinde fatihaya aykırı bir sarışın
ille de “gerçek” diye dövündüğümüz yağmura karşın
sere serpe kır olur yüzümüzde iyimserlik!

sonsuzluk,
ayırdına varılamayan bu genişlikte
*“ben vadisi”nde sigara içen bir zümrüdüanka
ve yeni bir şarkı
-ya kalkışır mazlumun gözlerindeki Guernica!*

TEKRARLAR TARİFİ

Büşra Badeci

güneşe konacak zerreler, kano çekilen dar mevziden
toprağa karışan damarlar, köklerin kanıyla ıslanacak
notlar düzülecek, dosyalar üstün! kelimeler ürkek!
severken yorulacak, sevilirken acıyan

sırlanacak akrep, yelleri kovacak Leyla
kana susayan ak karanfil, dağlara karşı göz
pınardan uç beyleri çalarken terekeden teneke
sözler bilenecek, yanıldıkça yalnızlaşacak dağlara
suretler müphem, kelimeler diken

kapında duracak umutlar yığınla, seç seçebildiğini varlığına!
uyur yazarlar biterken muhayyilende kesitler
demlenecek şiirler, ağırlaşır bekleyen
ah edecek umut edecek ah edecek umut edecek
ah! u dönüşü dünya!
tarifin tekrara!

YENİ BİR ROMANIN İLK CÜMLESİ

Cüneyd Ensari

Sıddık Yurtsever'e

iki ileri bir geri atılan havan topu
asılmaktan korkar olduğum yedinci bölgemi bombalıyor
ruhsuz üfürülmesi gülünç olan bir vaha var karşımda
rüyalarımda ölmememe yardımcı olur musunuz servilerim?
kurutulmuş inci gerdandan tasarlanan filmimiz vizyona giriyor aslında
telaşsız günlerimiz malulen emekli konumuna geliyor
ben bu kadar maziyi
sırtımda sadağımınla orduya taşıttırmaya kalksam
üstünden bir uçuş geçer
bu çekilmelere alışık değil vasıfsız günlükler
kamboçyalı filozoflar pirinç yatağında
paratoner varlığında sekizinci aşkıyı ilan edip şiir yazıyorum
vizyonsuz kafiyeler dudağımızı büken yegane şeydir
aralarında bir iki akıllı bulunur illa ki
sırtında kırbaç öpücükleri var
böyle kalamaz bu eğirdir gölü, üstünden kuş uçmalı
bir gece bekçisi sürülünce dergahına daha sonraları
düdüğünün sesine verilen kurbanları saymaya kalksanız
çetele tablosuyla çıkamazsınız işin içinden dışına
kuru öksürük, balgam, sigara, acı kahve, katran
attıla ilhan moda'da, ülkü tamer, haldun taner
kışla caddesinde kol kola dillerinde şiir var
özünde bakarsanız bu durumun olma ihtimali bizim nazarımızda bir hayli ilginçtir
kabarık duruyor saçları, alemdarda vakit akşama yaklaşınca
içimizde duyduğumuz karşı koyulamaz bir istek
ben bugünün başında kırbalar doldurup sakalık yapıyordum aslında
taaaakiiii savaş dinene kadar
yoksa istanbul'da yemek yemek hangi babayığidin harcıdır ki
söyleyin hele bana
üstümüzden güz yağmurları geçti Sıddık Abi
köşebaşında bir büfe kadar yalnızlık yükümüz vardı omuzlarımızda
doktor strange ödüllerimizi vermişti

tendon bıçaklarında karartılmış bilek taşlarını cilalamaya götürüyoruz cümbür cemaat
kabza kırık, isim sivri, sırtında akifin küfesi var
lakin Akhisar o kadar soğuk değil abartmayın ağabeylerim
ben de işin içinden geldim bu yalan değil,
sonuçta köy görünse bile kılavuz istiyor başına
irmiği dökülüyor dövme taşlarının üstünden
şurada bir gol olsa
goooooooooooooooooLLLLLLLLL diye bağırırsam papazın çayırından aşağıya
keşke lefterin o ilk golünü görebilseydim Sıddık Abi
o zaman en mutlu ölen insan ben olabilirdim
yüzünde bir tebessümle duran musalla taşında
tırnaklarım morarıyor
üstüm başım yeni yeni çıkmanın verdiği gururla örselenmiş
biz bu kadar bıçkınlık yapamadıysak
vasiyetimizdir siz yapın yetimler, insan artıkları

taşkın bir gecenin dibinden artık seslenme vakti geldi de geçiyor
kırmızımsı makul bir direnmenin yeni romanına ilk cümlesini yazıyoruz
“ÖLDÜ”

SEN MATEMLERİ

Kerem Nadir Özcan

Durmadan hesapladığın mevsim
Bitmeyen ayazım olacak
İçimde fırtınalar, boranlar
Kar matemleri
Kış işte, sonu bahar

Gidemedik birbirimize
Kalamadık hiçinde
Kanayan ellerimizin
Öpemedik ilk çiçeğini
Düş mevsiminin

Taze yaslar ver bana
Kem bakışlar
Kalbimin son yezidisi

Durmadan hesapladığın mevsim
Sönmeyen ateşim olacak
İçimde kavuşmalar, ayrılıklar
Sen matemleri
Aşk işte, sonu ya bahar
Ya da sonbahar

UZAKLAR KUŞLARA EMANET

İsmail Kurağ

Ah! Sen ne fenasın, o ne gülmek
Şimdi bağırm cennet çiçeklerinin yurdudur
İçim arife gecesi uykusuz bir çocuk
Çoktan bayramın elinden tutmuş
Temiz yatağında kıpırdanır durur

Kış gelir ellerin sıcaktır
Yazın gölgen dağ başları kadar serin
Baharda güllerden evvel açarsın
Güz yaprakları güzelliğindir senin

Eğilsem yarım bakışla bulutların arasından
Elimin tersiyle itsem aydınlığını batan güneşin
Alır götürür içimden bir şeyleri
Mavi pencere önünde saksılar
Akşam yemeklerinde damlarda parıldayan
Sarı lambalar ve hafif kımıldayan sesin
Sen diye öptüm bir papatyayı
Yağmura sen diye koştum
Ceketimin yakası sen kokar
Yüreğim sırlısklam

Ne güzeldir şimdi senin uzak sokakların
Islak damlar, otobüsler, dükkânlar, evler
Pencereler çarpıntılı, rüzgârlar telaşlıysa da
Bahar bu şehirde kendine elbet yer bulur
Varsın çıldırsın ayaz şu gamsız ümidimden
Ağır yorganlar gibi üstüme çöken bir akşamda
Bulutlardan sen dökülür gelirsin belli mi olur

Aysız, soluksuz bir gece rastlayıverdim
Baktım ağlayarak yeşermeye çalışıyor
Çölün ortasında yabancı bir çiçek
Ebabiller gözlerindir bak bana
Bak bana yoksa
Filler beni çiğneyecek

Ne zaman aklıma girse ovalar ve dağlar
İliklerimde ürperti, gömleğimin cebinde bir sızı
Sonra birden düşünüyorum ya içim rahat
İşte şu koca örtüsünde dünyanın
Yalnız, hesap bilmez kavaklar öpüyor yıldızı

Turnanın azığına selam koydum
Üç kere tembihledim yolcu ettim avuçlarına
Yine de pencerelerde bekleme sakın
Ocaktaki yemeğin kokusuyla muştular gelsin
Bırak, yine uğultulu aksın caddeler
Hiç yanılmamış çirkin suratlar, anıt gibi yükselsin
Kumdan kalelerde saklansın sahte yürekler
Ben kanatların kuytusuna emanet ettim seni
Kuşlar hıyanet nedir ne bilsin

HASRET CÜMBÜŞÜ

Servet Özakan

Dudaklarındaki o nefes
Hangi tellerde esiyor şimdi
Kırpıkların mıhtan köprü
Tutamadım gam ellerini

Sözleri gözden geçirip sese
Sesin kırpıkları titreten cümbüş
Hangi boşluk sesin kadar eski
Sesin miydi maziden gelen

Diller gibi geziyor seslerin
Hangi dilde olduğu muamma
Zin'in, Leyla'nın, Selvi'nin Şirin'in...

Dillerin deli gibi aktığı bu çağda
Bugün sesine özenmişim
Haykırışlarımın hepsi hasret bağı

Söyle kaç yıl eskiye gideyim şimdi
Hangi aşk hikâyesinde yazılıyız ikimiz
Anlamadığım bir derin anlam bu
Yoksa sana karşı bir yokoluş mu

Gördüğüm bütün vahalar
Tellerinde her lerce bir tarih yazar
Sen hür yaştasın adın hasret
Gör bir yol öncesinde beni
Çıkmazında kaldı her bir adımım
Durdur beni!

Akıl almaz bir köprü gözlerin
Bugün kuşlarda sesin eksik
Bugün güvercin ben
Yarın yine anka sen

Hangi vedâlara bu sessizlik
Bir damla yaş süzüldü ayva tüylere
Sonsuzluğa uğurlanıyoruz
Cümbüş ziyafeti var gözlerde

Bir kavuşma hecesine hasret sevdamız

AŞK İÇİN TRAGEDYA

Ömer Keser

Muhammet Erdevir'e

Beyaz yağmurlar yağıyor, ilham perilerine inat
Suyun çekim gücünü deniyorum kanla
Her defasında
Siyah damarlarını buluyorum yağmurların
İçimin helezonunda büyüyen ormanlar
Endemik acıların deştiği ırmaklar
İhanet biriktiriyor terk edilen bütün aşkların adına

Ne denizler ne parmaklarımdan akan kuşku
Ne de sevdanın uyuduğu bıçaklar hatırına
Yalnızca ince geçişlerle örülen mor kuğuların
Kadına dönüştüğü masalların hayalbaz kasıkları
Hepsi birer birer gül yontuyor avuçlarıma

Elleri var yalnızlığın her sokak başını kuşatan elleri
Rüzgâr, gülünü deniyor acemi haylaz bir rüzgâr
Bir ayna ölüyor, bir ayna sırrını fısıldıyor kuşlara

Beyaz yağmurlar yağıyor kuruyan sevdalara inat
Turuncu şaşkınlıklara dönüşüyor ince kayısı
Portakal çiçeğiye kendi dalında
Ama aslında
Dudaklarımıza sabitlediğimiz o eşsiz aroma
O kül, o yangın sonrası oluşan onarılmaz tahribat
Acı gülüşler bırakacak yüzümüzün deltasına

Kan revan içindeyiz, bileklerimizde leylak kokusu
Ellerimiz ki kağıda düşülen dipnot gibi hayta
Artık aşklar ne Annabel Lee ne Lidi Vanna ne de Elsa
Bütün ayrılıklar acil durumda kalbe intikal ediyorsa
Periler özür dilemeli yeryüzündeki bütün aşkların adına

Bir daha geri dönmeyin ilham perileri
Dönmeyin peygamber aşkına, Allah aşkına

İZDİHAM

Tunay Özer

tren istasyonu açık yapı
kalp, kafesinde harıl harıl

adam elinde bir demet karanfil
hızla çıkıyor merdivenleri

isli şapkasıyla köşede
yaşlı bir müzisyen sakın

yukarıda koca saat takır takır
kalbinin seslerine karışıyor

boşlukta bir keman solosu
korkunç tutkular renginde

trene binmekten vazgeçiyor kadın
hayır, biniyor son anda

haklı olmayı seçiyor
seçmek zorunda kalıyor

yutkunmuş bir çiğlık gibi
yorgun dolu dolu bakıyor

yaralı eksik -çok önceden-
sevginin de güç yetiremediği

adam peronda yalnız
nasıl izdiham

çarpıyor gerçeğin demir gövdesi
hatırası duman içinde

ve karbon kâğıdı gibi giriyor
günlerin arasına lokomotif

görüyorum olan biteni
kör bir aydınlık içinde
çok eski bir alışkanlıkla

Çizim: Emine Gündüz Mentec

HAYAT BİZİ SOBELEDİ

Emine Gündüz Mentec

Ahmet Erhan'a...

Yazmak korkusundan mı yoksa yaşamak korkusundan mı, içimde garip şeyler kıpırdanıyor. Böyle iki göğsümün tam ortasına ok saplanmış sanki. Saplanmış ve orada öylece kalmış. Kalemimi ele mi geçirmiş desem değil çünkü kalemin kalbindir diyor bir ses. Kalp damarlarından damlamış ruh mürekkepleri kâğıda. O zaman neden korkuyorum. Bu mektuplar yazılmalı demiştim. İçim dolu bir baraj oysa. Kapakları kapalı ama taşmak üzere. Yüreğim artık bir yangına teğet geçmiyor. Dolu olan baraj damarlarımı çekiştiriyor. Damarlarım deniz olmuş akmak istiyor ama ben korkuyorum. Neden? Tek saklanabildiğimiz şey değil mi kelimeler? Bizi en iyi anlayan kutsal tılsım... İçimde biriken kelimeler beni boğacak. Zihnimizdeki bu karmaşa bizim kurtuluşumuz mu yoksa felaketimiz mi? Yardım et, bu denklemleri çözemiyorum. Acı çekmeyen kalpten iyi cümleler çıkmaz. Nasıl çıksın? Karanlıktan kaç yalnızlık çıkar bilmiyorum. Yani ben ölsem, sen ölsem, biz ölsek... Kaç ölümden kaç acı doğuyor? Acıyı içimize kaç defa gömüyoruz?

Kuş kanadına yüklediğim günahlar kadar hafif değilim artık. Biliyorum, sen de biliyorsun uçmanın sonsuz hayatı barındırmadığını. Kuşa bu gökyüzü bile dar gelirse, dünya ikimizi neresine sığdırabilir? Cevizle kırılmış birkaç diş artığından bozma sözlerim var. Çenemde duran ve göz çeperimin kenarına bulanmış bu lekeyi al.

İnsan ne çok şey istiyor bu dünyadan. Biz de istedik mi? Oysa daha annemizin rahminde iken; sen Emine'nin rahminde büyürken, benim adım Emine olacağı dünden belli iken... Biz de bu dünyadan çok şey istedik mi? İstememeyi öğrenmemiz gerekiyordu. Biri çıkıp demeliydi "Bak çocuğum burası dünyadır. Eşiği yağlı, içi hayal kırıklığı."

Bir yerlere saklandık hep ve bir yerlere sakladık korkularımızı. Peşimizi bırakmadı duvarın ardındaki öcüler. Hiçbir zaman sobeleyemedik bir canavarı. Hep sobelenen biz olduk hayata karşı. Onlar mı normaldi yoksa biz de mi bir tuhaflık vardı çözemedik ama sanki bu hayata da ait değildik. En başından mı belliydi her şey? Gülerken bile hep korktuk sandıktaki perilerden ve dağın ardındaki hayallerimizden. Oysa biraz daha cesaret edebilseydik yaşamaya; dağın önündeki kötü devî de alt etmesini bilecektik, sırlı kayanın içindeki umudu söküp almasını da.

Hep gülersek kalbimizi mi unuturuz? Biz gülerken de mi ağlıyoruz ne? Ben bana bile ağır geliyorum. Kendimi taşıyamadığımı hissettiğim zamanlar çok oldu. Annem, bu kadar ağlayan bir kızı olduğunu bilse üzülürdü. Her savaşımızda önümüzde gül açmadı evet ama bir tutam ot da bitmedi. Biz karadayken denizde boğulmak ister gibiyiz. Kanat taksalar ve uç deseler, kanadımızı ellerimizle koparacak gibiyiz. Her şeye rağmen güzel dağılalım, sonra güzel toplayalım dağıttıklarımızı. İyi yerlere koyalım her defasında ki biz her dağıldığımızda daha az parçamız gitmiş olsun bizden...

Bugün hiçbir şey yapmadım, sadece yavaş yaşadım. İki kilo domates aldım manavdan, iki bağ maydanoz. Üzülüm ama ağlamadım. İki süslü kız çocuğu geçti yanımdan. Birinin boynunda incili kolye vardı. Güllümsedim. Kapı önüne oturmuş teyzeler bana baktılar. Ben de onlara. Düşündüm çokça... Yaşamak ne?

AH KALBİM

Nermin Ayduran

*“Ve uzakta görürüm sözlerimi, bakarım.
Benim değil senin onlar.
Tırmanırlar eski acıma sarmaşıklar gibi.”*

Kıvılcımı uysallaşan volkan nasıl durulduysa öyle durult kendini kalbim. Alevlenme öyle hemen gördüğün her dumanla, buhranla. Dumanistir, duman kokudur, duman buğudur, duman soluksuz kalmaktır sonuçta. İsin, kokunun, buğunun, soluksuzluğun, resminde tutulup kalma kalbim. Siyahın beyazın kapladığı buruk hatıraların zamansızca durduğu yerler var. Bakma diyorsan bakmam, ama bakıyorum bazen, sessizce birilerini izliyorum küçük bir kâğıt parçasında, kocaman anılara sığmadan. Durgunca kıpırtısız duranları izliyorum bir düşteymişim gibi. Yaşanmışlığın donukluğunu, ifadelerin aynılığını, suskunluğun kaçınılmazlığını seyrediyorum. O günkü mevsimi, o günün rengini, o anların gündüzünü gecesini; sırf öyle, değişmeden kalacaklarına inanıyorum, kendime inandığım gibi. Eksilen bir şeylerin görüntüleri sana dokunuyor kalbim, anlıyorum. Görmekten çekindiğini, anılardan ürperdiğini, zamandan zamana geçemediğini biliyorum. Kolay olmuyor siyaha beyaza pusa bulanman. Çarpıyorsun sık sık o zaman, sesin göğsümde, sesin soluğumda atıyor. Sarsılıyoruz birlikte. Duygular koğuşunda farkında olmadan yaşayıp unuttuğum yılların, fotoğraflarda bıraktığım gibi kalması canımı acıtıyor. Geçmişin ağırlığı fena bunaltıyor. Bugünse dağılmama neden olabilecek her şeyden kaçıp uzaklaşıyorum. İçinde eski sözcüğü geçen cümlelerden ürperiyorum.

Eskiler hep hüznün bırakıyor. Ulaşılamayan insanlar, yolculuklar, uzak yollar ve yıllar bırakıyor. Eskiye anımsatan anların, yaşanmışların yaşanmamışçasına hafızayı şaşırntanların, her birimizin hikâyeleri olduğunu bilmekle elime bir şey geçmiyor üzülmekten başka. Bazen buruk buruk gülümseyerek izlediğim karelerde çocukluğumun, gençliğimin ve de ardımda kalan bütün zamanlarımın öylece değişmeden durduğunu görmek, dehlizlerindeki küskün hislerimle tanışmama neden oluyor. Mücadelemin çokluğu, çetinliği yetmiyormuş gibi zaman zaman beliren bu hissi savaşlarımın, seni hırpaladığını biliyorum kalbim. Şimdi eskisi gibi değilim biliyorsun. Bakıp geçemediğim, görüp görmemişim gibi yapamadığım yeni yeni hatıraların biriktiğini artık biliyorum. Pek tecrübeliyim, sanıyorum tecrübelendim, böyle demem daha iyi. Eski demeye dilim varmıyor eskisi gibi. Hasret tütsüsü yakıyorum o zaman. Yitende yitmeyende tütsü tütüyor her zaman. Hasret uğruna eskimek bilmeyenle buluşuyorum, bunu anladım. Ölümle ve yaşamla yüzleşmek yıllanmış küçücük bir kâğıt parçasıyla olabiliyormuş. Çok kereler bakmaktan çekindiğim görüntülerle mesafemin giderek neden büyüdüğünü anlıyorum. Aylarca yıllarca elime almadığım, görmeyi istemediğim, hüzünden hüzne geçmekten bilhassa kendimi çektiğim eski fotoğraflar, albümlerde tüm zamansızlığıyla duruyor. Çekildikleri anda kalan şehirler, durumlar, kıyafetler, haller onlar. Durağan haldeler ve sonsuza dek öyle kalacaklar. En gerçeği de kadrajdaki bakışlarıyla kalakalan insanlar, yani bizler, hepimiz...

Ah kalbim! Senle ben ne kadar da hassas olmuşuz öyle. Kendimi kendime gelmekle görevlendirdiğimi biliyorsun. Uyarar sendin belki, belki değil, elbette, sendin uyarıştın beni gecenin birinde. Gerçeklerin peşinde ol demiştin. Yorma böyle kendini, ömrünü kolla demiştin soluğumda atarken.

Eskilerle yaşamazdı çünkü. Çekip gidenle nereye kadar gidilirdi. Ne kadar daha kalabilirdim yaşanmış bitmişlerle. Ardımda bıraktığım her şey yerli yerinde durmalıydı elbette ve onlara biçtiğim değerlerle kalmalıydı. Şimdi nadiren de olsa albümlere dokunduğumda fotoğrafların kimisine uzun uzun baksam, kimisine gözüm değer değer görmeyeyim diye gözlerimi kaçırısam da sürpriz bir uğultuyla esiveren esrik bir rüzgâr kulağıma sözcükler üfleyip duruyor. Fotoğrafların en eskilerini en siliklerini özellikle aramaya kalksam, bulduğumda salondaki okuma yazma köşeme oturup elimdeki sisli görüntüye baka baka öyküsünü yazsam, şiirini yazsam; böyle böyle ruhumdaki kasvetten, sanrıdan, ağrıdan arındırdığımı düşündüğüm zihnimi ve elbette ki kendimi yeni yeni yollara, yolculuklara uğurlayacağımı bilerek... Kalbim! Hep senin için bu hazırlıklarım, çabalarım. Sonsuz olmayan hayat için. Hayatım diyebilenlerle tanışmak için. Eskiyle, eksiklerle de yolumdayım, kendimdeyim diyebilmek için...

Sesimizi ömür boyu değerli kılabilmenin, bir küçük hatıraya zamansızca sığınabilmenin umuduyla...

TUTKULARDAN İNTİHAR / GÜNLERDEN ÇARŞAMBA / VE ÖLMekten BİR SAYFA

Furkan Kemer

Bu kadar delicesine bir tutkunun ne gereği vardı?

—Tolstoy, Anna Karenina

Baudelaire'in "topal günler"[1] olarak nitelediği günler vardır; zaman geçmek bilmez. Geçmez! Zaman aksaktır. Bir iğne deliğine kıymıklarını değdirip durur ve asla o delikten geçmez. Eliot'ta olduğu gibi "önceye ve sonraya uzanan"[2] zaman da yoktur. Topal günlerin zamanı cücedir ne uzanır bir yere ne de ulaşır —nitekim tenezzül etmez.

Zaman, ancak gelmekte olanı götürmek için birkaç adıma zahmet ettiğinde, zihin de açılmaya başlar. Sagopa Kajmer'in 24'lük yorgun olarak nitelediği gibi, gün yaşanır, bavulunu toplar ve veda ederken köşeye çekilip ağlar.[3] Ancak zaman, insana veda ettiği için değil de —asla değil! — kendi kendini tükettiği için ağlar. Önce zaman, sonra gün, sonra da ömür ölecektir. Uyku tanrısı Hypnos'un ikiz kardeşi olan ölüm tanrısı Thanatos, hem geçen zamanı avlayacaktır hem de zamanı biten insanları. Nitekim bir gün Thanatos tarafından avlanacağını bilme talihsizliği, Eros'u yaratır. İnsan hazza yönelir; kendi gerçekliğini yaratır ve Thanatos'un kucasına gitmeden önce elinden geleni yapar. Nitekim gerçeklik, haz tarafından rendelenir, değişir, kıyafetler giyer, süslenir. Freud'un haz ilkesi ve gerçeklik ilkesi kavramsallaştırması, Eros ve Thanatos metaforlarıyla böylece iş birliği yapar.[4]

Hemingway'in Çanlar Kimin İçin Çalıyor'undaki Jordan ve Maria, savaşın arasında; mermi ve top seslerinin, savaş uçaklarının gürlemesi arasında, bir düzlükte sevişmişlerdir. Ardından, Jordan kadına "Sen de toprağın altımızdan kayıp gittiğini duyumsadın mı?" diye sorar. Böylece önce mekân askıya alınır[5] ve zaman da nasibini alır bu büyük tutkudan:

"Uzun zaman diye bir şey yoksa, yaşantınızın da geri kalanı diye bir şey yok, şu andan başlayarak; ama yalnızca şimdi varsa, şimdilerde kutsanacak olan öyleyse, şimdiyle birlikte olmaktan da mutluyum. Şimdi, ahora, maintenant, heute. Şimdi, bu sözcüğün tüm bir dünya olması, tüm bir yaşam olması ne gülünç." [6]

[1] Baudelaire, *Paris Spleen*. (Çev. Louise Varèse). New Directions Publishing Corporation. 1970.

[2] T.S. Eliot, *Four Quartets*. <http://www.davidgorman.com/4quartets/>

[3] Sagopa Kajmer'in 2003 tarihli *Bir Pesimistin Gözyaşları* adlı albümün "24" adlı şarkısı.

[4] S Freud, *Beyond the Pleasure Principle*. Dover Publications, 2014. Web.

[5] F. Kemer, *Bir İyileşme Biçimi Olarak Yaranılmak: Aşk Felsefesi. Düşünüyoram Dergisi, sayı 100*.

[6] E. Hemingway, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*. (Çev. Erol Mutlu). Bilgi Yayınevi.

Tutkunun kendisi, sonsuzluğu mevcut ana sığındır; böylece zaman, tutkuların hizmetine koşur. Bu, zamanın durması değil, zamanın önemsizleşmesidir. Nitekim Freud'un ölüm'ün tam zıt tarafında koyduğu Eros; ölümü yok etmez, ölümü önemsizleştirir.

La Rochefoucauld, o ünlü eseri Deyişler'de, güneşe ve ölüme hiç gözünü ayırmadan bakmanın zararlarından bahseder. [7] Şüphesiz bu tavsiye, güneşin ve ölümün göz kamaştırıcı oldukları için değildi; belli bir mesafeden, uzaktan bakmanın yararsız olduğunu anlatıyordu. Güneşe, onun ne olduğunu anlayabilecek kadar yakın olduğumuzda, hayatta kalamayız; ölüm için de geçerlidir bu. Ölüm, ölümün ne olduğunu deneyimleyecek fırsatı vermez. M. Blanchot, o sebeple böyle başlar o muhteşem anlatısına: “Ölümün bizzat kendisi tarafından ölmesi engellenmiş genç bir adam —henüz genç olan bir adam— ANIMSIYORUM.” [8]

Öyleyse, ölümün önemsizleşmesi için önce ondan uzak durmak gereklidir. Ölüme uzak, yaşama yakın. Yaşama yakınlaşmak, belki Butler'ın Antigone okumasına andıran, bir çeşit toplumsal ve bireysel bir anlaşma yoluyla inşa edilecek bir yakınlaşma olacaktır bu. Ya da İsmet Özel, yaşama seslenir ve yaşamı arzulararak yapar bunu: “yaban, diri memelerinden ısırarak / dudaklarındaki tuzu dudaklarıma almak için...”

Yaşam, ölümden uzak olmak anlamına geldiği için yaşama olan tutkulu ve neredeyse cinsel bir ilişki mi kurulmalıdır? Burada, Freud'un Eros kavramsallaştırmasına geri dönmek gerekir. Aslında Freud'un Eros üzerine yazdıkları, daima psikoseksüel veya kelimenin tam anlamıyla cinsel bağlamda değildir. Eros, bir Antik Yunan tanrısı olarak cinselliğin figürü değildir; Foucault esprili bir dille şöyle ifade eder: “O işlere (cinsellik, seks, çoğalma, grup seks ve daha birçok şey) genellikle Priapos veya Afrodit bakardı.”

Eros, daha özel, çok daha sınırlı —ama sonsuz olanaklı— bir “işe bakıyordu.” Hemen belirtelim ki, Eros cinsellik veya seks tanrısı olmadığı gibi, bir aşk tanrısı da değildir. Eros, dört başı mamur, tartışmasız biçimde “tutkulu aşk” tanrısıdır. Çünkü o, alelade aşklarla ilgilenmez; böyle aşklar için yayını yıpratıp okunu israf etmez. Eski Yunanca'da cinsel hazlar için ta aphrodisia ifadesi kullanılırdı; ancak tutkulu aşk söz konusu olduğunda, daima eros kelimesi kullanılırdı.

Böylece tutkulu aşk, Eros göz önüne alındığında, iki anlamlı bir “ok atma” sürecine tabi olur. Tutkulu aşk yaralayıcı, eksiltici, kahredicidir; kilo veren, sağlığı bozulan çoktur.[9] Hem mitolojik hem de kelimenin tam anlamıyla bir ok tarafından vurulma söz konusudur. Yaralanmak, bir başka makalemde belirttiğim gibi[10] aslında iyileşme biçimidir. Böylece Eros'un attığı ok, bu okun açtığı yarayı iyileştiren bir aşkı —ama tutkulu aşkı! — da içerir.

[7] Francois Duc De La Rochefoucauld, *Reflections; Or Sentences and Moral Maxims*. (Çev. J. W. Willis Bund, M.A. LL.B ve J. Hain Friswell).

[8] M. Blanchot, *Ölüm Anım*. (Çev. Bahadır Turan). *Encore*.

[9] Platon'un *Şölen*'inde, Sokrates'in sevgi üzerine söyledikleri dikkate değerdir. A.C. Sponville, *Cinsellik, Aşk ve Ölüm* adlı kitabında, *Eros Ya da Tutkulu Aşk* başlığında bu konuyu tartışır. Makalenin gidişatı açısından çok fazla değinmediğimiz için bahsettiğimiz kitaplardan detaylı bilgi edinebilirsiniz.

[10] Furkan Kemer, *Bir İyileşme Biçimi Olarak Yaralanmak*. *Düşünüyorum Dergisi*, sayı 100.

Kadının işaret parmağında küçük bir kesik vardı. Adam, kadının yarısından kat kat büyük bir panikle yara bandı buldu ve kadına doğru koştu; dikkatlice bandı yapıştırdı ve avucunun içinde kaybolan küçük, ince parmağı öptü. Kadın, “öpüldüğünde iyileşir mi yaralar?” diye sordu. Adam omuzlarını silkti ve kadının parmağını tekrar öptü. “Öpünce ben iyileşiyorum ama,” dedi.

Tutkulu aşta yaralar veya iyileşmeler daima iki kişiliktir. Birleşme kelimesinin hem cinsel anlamda hem de manevi bir ilişki anlamında kullanılması manidardır. Nitekim tutkulu aşta yaralar, tedaviler, acılar, sevinçler, özlemler birleştiğinde, cinsel birleşme kaçınılmaz olarak ufukta bekler. Eros’un tutkulu aşına, Afrodit’in cinsel hazzı da eşlik eder artık. Tutkulu âşık, yaşamının amacını bulmuş, ne yapacağını anlamıştır. Frédéric’in tutkulu bir aşka muazzam bir hızla koştuğu zamanlarını, Flaubert’in anlatıcısını şöyle ifade etmişti:

“Satıcı kadınların tezgâhlarında, o geçerken seçip alsın diye çiçekler açıyordu, ayakkabı dükkânlarının önlerindeki ... küçük saten pantuflular onun ayağını bekler gibiydi; bütün yollar onun evine çıkıyordu: Arabalar sadece oraya daha hızlı varmak için meydanlarda bekliyordu...”[11]

Tutkulu aş çoktan başlamış, her yol sevilene çıkmış, yakalanacak balina belirlenmiş, yaralayacak ve tedavi edecek insan ortaya çıkmıştır artık. Böylece âşık için her şey, âşık olduğunu ima eden, onu temsil eden bir gerçekliğe dönüşür: Bazen Mecnun’a meydan okur âşık: “Bende Mecnûn’dan füzûn âşıklık isti’dâdı var / Âşık-ı sâdık benim Mecnûn’un ancak adı var” (Bende Mecnun’dan daha büyük aşk istikadı var, gerçek âşık benim. (Ama ne yapayım ki) Mecnun’un adı çıkmış).[12] Bazen de bir pireyi kullanarak sevdiğini ikna etmeye çalışır:

*Bak şu pireye, bak ve gör;
Benden esirgediğin o küçücük şeyi.
Benim kanımı almış, senin kanın var sırada;
İkimiz kanı da çoktan karışmış piredede.
Ne günahdır bu, ne de ayıp, sence de öyle değil mi?
Hem hâlâ bakiresin, akmadı kanın.
Şu pire, hiç kur yapmadan aldı istediğini,
Büyüyor karnı zevkten, birleştirirken kanlarımızı:
Maalesef, biz beceremedik bu kadarını.[13]*

Ya da geçen zamanı kullanır âşık, zamanı yoktur; aşkı öyle büyüktür ki, Yahudiler dinlerini değiştirene dek sürer tutkusu:

*Gözlerine, sevgilim, birkaç şey söylemek ve izlemek seni,
Yüzyılımı alırdı. Ve iki yüzyıl sürerdi
Göğüslerine tek tek ibadet etmek.
Vücudunun kalanı, sevgilim, geri kalanlar ise asırlardı.*

...

*Zaman çırpıyor kanatlarını, görkemli arabasında.
Ve bu kanatların ardında, uzanan boyunca,
Belirsiz çölü sonsuzluğun.
O zaman burada olmayacak güzelliğin, sevgilim,
Ve bağrıışlarımın tüm varlığımla,
Yankılarını duyacaksın mermerlerin altında.
Ve dokundurmadığın o güzel vücudun toz olup gidecek,
Sana duyduğum arzuların külleri gibi.[14]*

[11] Flaubert, Duygusal Eğitim. (Çev. Aysel Bora). Can Yayınları. s. 96.

[12] İskender Pala’nın Türkçe yorumunu kullandım. İ. Pala, Âh Mine’l-Aşk. Cogito. Sayı 4.

[13] John Donne, The Flea. Çeviri bana ait.

[14] Andrew Marvell, To His Coy Mistress. Çeviri bana ait.

Eros'un Afrodit'le yaptığı iş birliği, devasa bir arzuya, bitimsiz bir sabırsızlığa dönüşür. Öyle ki, âşık sürekli olarak "daha fazla sevmenin" yollarını arar. Ölüm, Eros'un okunu çürütene dek, sürer âşığın çabası; her gün daha fazla severek yapar ibadetini. Tanrısı, sevdiği'dir.[15] Zaman, tutku, aşk, cinsellik ve ölüm. Âşık için her şey bu kavramlarla örtülmüştür. Yelkovan akrebi kovaladığında, zamanlar üst üste binip saatleri, saatler birikip günleri oluşturduğunda, Thanatos (ölüm) bir köşede bekler. Eros gelir de yetişirse imdada; ölüm göze alınır artık. Seve seve yürünür. Öyle ki, sevdiğinden dudaklarında nemi bir kez tatmak için, Thanatos'un korkunç gövdesine seve seve sarılacaktır âşık. Topal günler iyileşir; dört nala koşar. Âşık, hızlıca geçip giden günlerde, her gün daha fazla arzular, her gün daha fazla özler, her gün daha fazla küfreder mesafeye, ayrılığa, engellere... Âdetimiz olduğu üzere, bir küçürekle bitirelim:

Yarışçı Scotssen yaşlanmıştı. Arabası da en az onun kadar yaşlıydı. Katıldığı bu yarışta onlarca yeni model araba, onlarca genç şoför vardı. Hem kendisi hem de yıllar yılı dostu Citroen, artık umut vermiyordu. Yarış başladı. 17 turluk yarışın daha ilk turunda, arabalar yanından haykırarak geçiyordu. Torklu, beygirli makineler, yaşlı adamın yanında bir an esiyor ve gözden kayboluyordu. Kaybediyordu. Arkasında sadece birkaç acemi şoför kalmıştı. Son iki tura geldiler; kısa düzlükteydi, virajı iç taraftan aldı. Kırıksık alnından damlayan terler, kırık dökük kaskın içinden çenesine damlıyordu. Koltuğunda doğruldu, göğsünü kabarttı, emniyet kemerini göğsünde hissetti. Ve sürmeye başladı; son yıllarda sürdüğü gibi yaşlı ve yavaş bir sürüş değildi bu. Eskiden, gençken, hayatta pek bir endişesi yokken, sevdiği dostları ve en önemlisi, artık hayatta olmayan karısı, genç ve güzel Lorian varken sürdüğü gibi sürmeye başladı.

Son tura geldiler.

---

[15] Nitekim ayrılığın bu kadar kahredici olmasının sebeplerinden biri, âşığın, âşık olduğu kişiyi daha fazla sevmeyecek olmasıdır. Âşığın her gün daha fazla sevme olanağını, bizzat âşık olunan kişi koparıp atmıştır. Âşık böylece, tanrısız, yalnız, güvensiz bir "şey" olarak ortada kalmıştır.

“BAKTIĞIN SUYA” ÜZERİNE BİR TAHLİL

Abdulkadir Üstündağ

1. GİRİŞ

Şiir dediğimizde biricik ve tek katmanlı bir olgu aklımıza gelmez. Şiir; yapı, şekil, muhteva, ses, dil vs. gibi birçok göstergesi içinde barındıran çok katmanlı bir alandır. Bir şiirin harfi harfine ne söylediğini veya kullanabileceği ölçüyü, uyaklı olup olmadığını tespit etmek eleştirmenlerin üzerinde uzlaşabilecekleri nesnel meselelerdir. Ancak ses tonu, ruh hali, tempo, dramatik jestler ve bunların benzerlerinden bahsetmek, bütünüyle öznel meselelerdir. Eleştirmen, öncelikle metnin bağlamından sonra şairin yaşamı, duyguları ve kelimelerin çağrışımından yola çıkarak nesnel alana en yakın ifadeye ulaşmaya çalışır.

Merve Yaylacık'ın ilk şiir kitabı olan *Baktığın Suya*, 2020 yılında Ebabil Yayınlarından çıktı. Kitabın yayımlanma tarihini, şiirin değerlendirilmesi açısından önemli bir gösterge olarak görmek mümkün. Çünkü modern çağda yazılan yazılar, şiirler ve diğer sanat üretimlerini kedinden önceki dönemlere kıyasla (70, 80 ve 90'lar) bir şablona yerleştirmek çok daha zor. 2010 şiirinin gerek yapı açısından gerekse kelime-çağrışım-ses boyutunda, birbirinden farklı formlarda ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Belki de günümüz şiirini özellikle öznel yargılara yakın olan alanlarını, metinlerin çıktıkları çağ bağlamında (modernizm) sosyolojik okumaya tabi tutmak daha sağlıklı olacaktır. Bu noktada Rus formalistlerin modern anlamda şiiri tekrar yorumlama çabası tam olmasa da kısmen yararlanılabilecek ifadeler içermektedir.

“Rus formalistler, anlamda dilin aşırı derecede pragmatik ve araçsal hale gelmiş olduğu bir toplumsal düzene aitti. Şiir, sözcükleri solmuş, konuşmaları yiyecekleri kadar yavan ve lezzetsiz hale gelmiş ve deneyimleri sıkıcı bir şekilde rutinleşmiş modern kişiler nezdinde bir tür ruhani terapidir. Faydanın yönettiği, her şeyin sadece bir başka şeyin hatırına var oluyor gibi görüldüğü, duyularımızın duygusuzlaştığı, duyularımıza anestezi yapılan bir düzenin şiiridir bu. 'Duygusuz' anlamına gelen 'anestetik' sözcüğü, sanata değil duygulara ve algıya gönderme yapan bir sözcük olan 'estetik'in zıttıdır. Formalizm, yabancılaşmış bir toplumun şiir sanatıdır ve bu yabancılaşmaya tepkisi de ironik biçimde, yabancılaşmayı yabancılaştırmaktır. Onları yenilenmiş bir halde yaşayıp hissetmeye başlayabilmemiz için otomatikleşmiş olan dilimizi ve deneyimimizi yabancılaştırır. İki olumsuzdan bir olumlu çıkar.” (Eagleton, 2011) Rus formalistler modernist şiiri, zıttı üzerinden tanımlamaya çalışır. Terry Eagleton bu görüşe karşı çıkmasına rağmen günümüz Türk şiirinin bazı örneklerini Rus formalistlerin bakış açısına göre değerlendirmek mümkündür.

2. ŞİİRİ VE ŞİİR ANLAYIŞI

Merve Yaylacık'ın şiirinin beslendiği kaynaklara baktığımızda, "İkinci Yeni" şiirinin net şekilde kendini hissettirdiğini söyleyebiliriz. Bu, şair tarafından da reddedilemeyen bir durumdur. Muhayyel dergisinin ikinci sayısında kendisi ile yapılan mülakatta bunu açıkça dile getirmiş ve özellikle Turgut Uyar'ın kendi şiir dünyası için ayrı bir konumda yer aldığını belirtmiştir. Tabii buradaki durum, özgünlüğü zedeleyen bir etkilenden öte, İkinci Yeni anlayışının şiir evrenini kurmada kendisine kaynaklık ettiği vurgusuna yer verilmelidir. Kaynaklar açısından modern şiir okumalarının yanında divan okumaları yaptığını ve Türk şiir geleneğinden yararlandığını da belirtmek gerekir. Bunların yanında yer yer Japon sanat ve kültürüne olan ilgisinin şairin şiir dünyasına etkilerde bulunduğunu eklemek gerekir. Merve Yaylacık'ın şiir anlayışına baktığımızda ise birçok şiirinde yeni dünya düzenine eleştirilerini, birey bağlamından çok bu çağda bir kadın olmanın duyarlılığı şeklinde ele alındığını söylemek mümkün. Bunun yanı sıra Müslüman kimliğinin yaşadığı çağla olan mücadelesini şovenist ve sığ bir söylemden öte oturaklı, ayakları yere basan bir zemin üzerinde inşa ettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

3. MUHTEVA

Kitapta yer alan on dokuz şiiri incelediğimizde muhtevasını 'yeni dünya eleştirisi ve modern insan', 'kadın duyarlılığı', 'umut', 'aşk' gibi başlıklar altında toplayabiliriz.

Yeni Dünya Eleştirisi ve Modern İnsan: Merve Yaylacık'ın bu konuyu ele alış biçimi toplumsal bir eleştiriden öte bireyin içinde bulunduğu çağ karşısında yaşadığı kültür şizofrenisine bir cevap şeklindedir. Henüz kitabın ilk şiirinde (Mübhem Yaban Mersini) yenedünya eleştirisi ve modern insana çağırısı bizleri selamlıyor:

(...)“*sakin dur
eşya çoğaldıkça unutacağız mütenevvi ayetleri
zaten önce şenlikle buluşur yükselen iki bina
daha sonra meydana akar insan
kavşağa toplarıyorsa binler bulut
bil ki neden buradayız bir daha
neden o porselen sele kapırdım persiz gövdemi
gövdemi anla
nasılsa
dayandığım kadar tanır bizi dünya*”(...) (sf.9)

Merve Yaylacık'ın üzerinde durduğu modern insanın bu yenedünya ile ilişkisini şiirlerinden alıp nesre dönüştürdüğümüzde karşımıza çıkacak en kapsayıcı kavram 'aleksitimi' olurdu. Aleksitimi (duygu sağırılığı), duyguları tanımlama ve açıklama konusunda subklinik yetersizlik ile karakterize kişilik oluşumdur. Yenedünya düzeninin bizlere dayattığı bu hastalıklı ilişki biçimini, vaat ettiği sevimsiz ve ruhsuz duygu dünyasına karşı, kitabın birçok şiirinde kelimelerle bir isyan başlattığına şahit oluruz.

Kadın Duyarlılığı: Şairin, şiirlerinde tüm karşı çıkışlarını bir kadın duyarlılığı perspektifinden dile getirdiğini görürüz. Yaşadığı coğrafyada ve içine doğduğu kültürde bende varım çabası içinde olduğunu haykırır. Şairin şiirlerinde hem yaşadığı çağa karşı durma hem de yaşadığı toplumun görünmeyen kast hiyerarşisine bir savaş açma mecburiyetinde olduğunu bizlere hissettirir:

(...)“*yavrum; zeyneb hüma
altınla ömründen güzellik çecek annelerden değilim
eline renkli balonlar çalmayacağım
plastik adamlardan yanmayacak kursağın
dağını bulacak yeşil
dağını bilecek
yeşil; dağ olup saracak olan seni*”(...) (sf.10)

Birçok dizede iki içeriği (modern insanın çıkmazı ve kadın olmanın verdiği mecburi mücadele duygusu) iç içe işlediğini görürüz. Merve Yaylacık, şiirlerindeki kadın duyarlığını ve toplum içindeki mücadelesini zihninde “Zeynep” imgesiyle idealize bir tip şeklinde sunmaktadır. Kitapta yer alan Roma Yalnız Suları ile Yükselirken(sf.23) şiirinin epigrafında: “dünyanın bütün zeynebler’i direnin.” ve yine bu ismin yer aldığı başka dizelerinde görürüz. Bunun sıradan seçilmiş bir sembol olmayıp şairin zihninde idealize ettiği kadın tipinin arketipi olduğunu söyleyebiliriz. Merve Yaylacık bu duyarlığı silik tespitler silsilesi olarak vermeyip daha çok “Ben buradayım, beni görmeniz gerekiyor.” şeklinde işliyor:

*“temsilde ben oynarken burayı aydınlatsalar iyi olur
geriye kořmam gerekiyor aynaya bakmaltım”(…)(sf.23)*

Aşk: Merve Yaylacık şiirinde aşk, daha çok muhabbet bağlamında işlendiğini görmekteyiz. Bu tavır içinde büyüdüğü kültür ve kimliğinin getirdiği sorumluluklarının kelimeler bazında çıktısı olarak da yorumlanabilir. Merve Yaylacık şiirlerine baktığımızda lirik söylemin en baskın olduğu şiir Arketip Pa(sf.47) diyebiliriz. Bu şiir birçok açıdan gerek anlatı tekniği, gerek içerik, gerekse dil özellikleri açısından diğer şiirlerden ayrılmaktadır. Aşk, daha çok onun ortaya çıkardığı muhabbet duygusu bağlamında ele alınmıştır:

*“frame:
bakışın ceylana yer arattı gezindi yaşamasında
sakladın kusursuz musun ki bahar sandın
bu çalkantı, baş dönmesiydi hem halsiz atlı karınca
hükümü sahibinden kül tablalardan yazdan
haritalarda yenilen tamahı kanından yırtıp
bir an işaretine kalakaldı
şimdi seni bir masala düşürecekler
yanılma
yağmur teni eskitmedi son nisanda
ilktik kıyıda ayrılmakla, eskitemezdi
ardımızda umudu suya bırakan ikindi
lambalar zamanına uydurmazdık adımları
bayrama makas tutarken yakalar eşitliği aya sunardık
bizden öncekilerin ulaştığı gibi sonsuz ışığa”(…)(sf.47)*

Umut: Merve Yaylacık şiirlerinde umut kavramı, şen şakrak bir hava içinde verilmeyip daha çok “her şeye rağmen” şeklinde kendini gösteriyor. Şiirlerindeki hüznü hava, birçok şiirinde bir şekilde umudun olduğu duygusu ile kendini hissettirmektedir. Belki şiirinin bütününde hüznü bir söyleyişin ardından gelen umut olsa da Güzel Günler Muhabiri(sf.57) adlı şiiri umudun daha baskın olduğu, şiirin tamamına sirayet eden bir tema halini alır:

*“günleri bekliyorsun köşelerde
dinginsin, kalabalık ve şevksiz azıktan
o çamur bilinçlerden çekmişsin kendini
ağzın şimdilerde bir ortancayı besliyor”(…)(sf.57)*

Şairin şiirlerinde Müslüman kimliğinin izlerini bariz şekilde hissedebiliyoruz. Şairin modernizme karşı duruşunu bir de bu yönüyle okumakta fayda var. Bu kimlik, şiirleri okurken kolaylıkla kendini okura hissettirse de baskın bir tarafı olmayıp şiirlerin çıkış noktasını oluşturmamaktadır.

4. DİL VE ÜSLUP

Merve Yaylacık'ın şiirinde kendini kolay kolay ele vermek istemeyen ama aynı zamanda keşfedilmeyi de çok arzulayan bir dilin hâkim olduğunu görüyoruz. İmgenin, sembolün yoğun olarak kullanıldığı bu şiir dilinde herkese değil, meraklı bir okuyucuya hitap etmektedir. Kitabın ikinci bölümü olan Apaz Seyri (Gölgelik)'nde tüm şiirlerin başlıklarında yabancı isimler tercih edilmiştir. Bölüm adının anlamı olan "gölgelik" gibi asıl olanı gizlemeye çalışan ama bir yandan da okuyucu tarafından keşfedilmeyi arzulayan bilinçli bir tercih göze çarpmıştır. Bu tercihinde Merve Yaylacık'ın beslendiği ve şiirlerinde etkisinin görüldüğü şairler kadar kendi kişiliğinin de bir yansıması olabileceği yorumu yapılabilir.

Kitap içerisinde yer alan ilk şiirlerde görülen eril ve hırçın ses ilerleyen şiirlerde güçlü bir kadın sesine dönüşmektedir. Şairin kendi sesinin şiirde net şekilde hissedilmesi açısından gayet olumlu bir gösterge olarak ifade edebiliriz. Bunun yanında İkinci Yeni ve İsmet Özel'in sesinin duyulduğu bazı dizeleri de şairin zayıflıkları olarak gözlemleyebiliriz:

*"günleri bekliyorsun köşelerde
dinginsin, kalabalık ve şevksiz azıktan
o çamur bilinçlerden çekmişsin kendini
ağzın şimdilerde bir ortancayı besliyor"*(sf.57)

Özellikle İkinci Yeni şairleriyle birlikte ortaya çıkan cümle ve kelime yapısını kırma halini, Merve Yaylacık şiirlerinde görmekteyiz:

"baktım, gibileri açığa almış lacivert adamlar"(sf.12)
"çelik bu iz, bu zan yuvalar açtı kaburgamda"(sf.21)

Şiirlerde çağının dilinin, şiir yoluyla dolaşıma girmesini arzulayan bir şairle karşılaşırız. Bu, şair için şiirinin genelini tehlikeye atacak bir risk teşkil etmesine rağmen Merve Yaylacık, ilk şiir kitabında bunu başarıyla uygulamıştır. Ayrıca yapay zekâ, dijital çağda şiir yazmak gibi alanlarda nesirler yazan şair, teknoloji dilini başarıyla şiirine de taşımıştır:

"ne android ne insan kalana kadar"(sf.51)
"ağzın kurulumu tamamlayınca"(sf.59)

5. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Şekil açısından en dikkat çekici durum, kitabın üç bölüm başlığı ile ayrılmış olmasıdır; Orsa Seyri (ilk zamanlık, herkeslik), Apaz Seyri (gölgelik) ve Pupa Seyri (son zaman, kendilik). Denizcilik ile ilgili olan bu terimlerin manası dikkatlice incelendiğinde günümüzde maalesef birçok şairin düştüğü dikkat çekici terimler/kavramlar seçme hevesinden öte, şairin şiir hayatının kısa bir serencamını bizlere sunmaktadır. İlk bölüm, ilk zamanlık yani hikâyenin başladığı nokta... İkinci bölüm, gölgelik ve son bölüm, son zaman yani kendilik diğer bir deyişle yolculuğun kimlikle bütünleşerek kemale ermesi... Türk edebiyatında Turgut Uyar'ın Büyük Saat eseri dikkatle incelendiğinde de Türklerin kısa Anadolu tarihini resmettiğini görürüz. Arzuhâl, Türkiyem ve Dünyanın En Güzel Arabistanı...

Kitapta şekil açısından baktığımızda, şiirlerinin tamamında küçük harf kullanıldığını görürüz. Kitap içerisinde şekil açısından yenilikçi ve farklı biçim vaat eden tek şiir Debut(sf.31) şiiridir. Şiir içinde yer alan bölümler ne klasik Roma rakamları ile ne de bölüm isimleri ile ayrılmış durumdadır. Bölüm isimleri kalın italik şekilde ve diyalog çizgisiyle kimi zaman dizenin hemen yanında, kimi zaman son dizenin yanında, kimi zamanda klasik başlık formuna uygun dizenin üstünde yer almaktadır:

“alfabe_ tüketmek. unutuştan önce.”

*“döngü_*

bu merak kıyameti kesik çizgileri zihnini - yok artık.”

“tutmaya el bulamayışın şarkıları tekrara alma kibrinden

hiç edildin_ kalmadı sende eski kalabalık duyguları vermiyor.”

6. SONUÇ

Genel olarak ilk kitaplar, özellikle şiir kitaplarında belirli bir vasatın altında olma, şairin kendi şiir dilini oturtmamış ve biçim sorunlarının sıklıkla yaşandığı eserler olarak dikkat çeker. Merve Yaylacık'ın ilk şiir kitabı olan Baktığın Suya, ilk şiir kitabı vasatının üstünde, kendi şiir dilini oluşturma noktasında epeyce yol kat etmiş ve biçim sorununu da büyük ölçüde çözmüş bir eser olarak dikkat çekiyor. Bazı noktalarda eksiklikler ve zayıflıklar dikkat çekse de ilk kitap vasatının üstünde şiirlerle Türk şiirini selamlıyor.

FERİT EDGÜ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

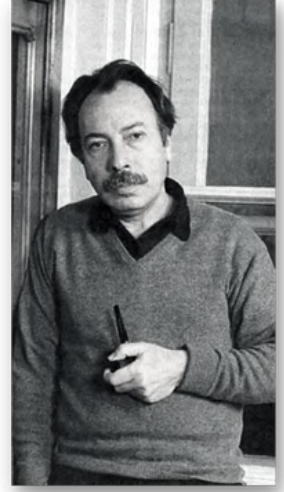
Mehmet Kahraman

Ferit Edgü Türk edebiyatının önemli kalemlerinden biridir. Resim eğitimi alıp resimler yapmasına rağmen şiirle başlayan edebiyat yolculuğu öykü ve romana evrilmiştir. Edgü edebiyatın hemen her türünde eser vermiş olsa da biz onu daha çok öyküleriyle ve romanlarıyla tanıyoruz. Özellikle minimal öyküye öncülük etmesi ve türe olan katkısı çok büyüktür. Öykülerinde uyguladığı yalnlık, dile gelmeyen anlatılması, imge kullanımı okuru fazlasıyla kendine çekmiştir. Edgü minimal öykülerde birkaç cümle ile kocaman bir anlam dünyası oluşturur. İlk başta sanki hiçbir şey yokmuş gibi durur, ama tekrar okuyup üzerinde düşününce ne demek istediği anlaşılır. Bu nedenle okura çok iş düşer. Sayfalarca anlatılacak bir konuyu üç beş cümle ile öyle güzel ele alır ki orada edebiyatın gücünü görürüz.

Edgü insanın varlık sorunsalına karşı yaşadıklarını, yalnızlıklarını, umutsuzluklarını, kayıplarını; baskıyı, geçiciliği, boşluk duygusunu ustalıklı işlemiştir öykülerinde. Bu nedenle dönemini etkisi altına alan varoluşçu akımın izlerini onun öykülerinde de görürüz. Ülkemizde varoluşçuluk dendiğinde kekremsi bir tat gelir dilimize, bunun nedeni yabancı yazarların etkisidir. O ithal anlatılarda bu toprağın sesini, kokusu, dokusunu bulamayız. Ama Ferit Edgü kendi özgünlüğü içinde coğrafyasının sesini yansıtmayı başarabilmiştir. Büyük oranda Paris, İstanbul ve Hakkâri deneyimleri, kıyaslamayla birlikte, kendi formuna dönüşmüştür. Toplumda yalnızlığa itilmiş kişiler, varolma mücadelesi veren karakterler, hayatın zorlukları bize aittir, bizim de derinden hissettiğimiz konulardır.

Bir yazarın ne yazdığı elbette önemlidir ama onu asıl var eden dili ve biçimsel özellikleridir. Edgü dilde söz ekonomisini yakalamış, benzetmeler, sıfatlar, atılabilecek ne varsa atmıştır. Fazla ve gereksiz sözcüklerden arınan metin yükte hafiflerken anlam olarak derinleşmiştir. Dil, bizatihi anlatının kendisi olmuştur onda. Betimlemelere başvurmadan, detayla, uzun cümlelerle okuru yormaz; dil, okurla anlatının arasına girmez. O yüzden kelimeler önemlidir, uyum, ritim, anlam seçilen sözcükler sayesinde canlılık kazanır.

Edgü, gerçekle düş arasında kurduğu öykülerinde kendi üslubunu oluşturmuş, özgünlüğü yakalamış bir yazardır. Bireyin açmazlarını, görünenin arkasındaki görünmeyeni anlatarak hayatımıza etki eden fiziki ve duygusal unsurları başarılı bir şekilde anlatmıştır.

ferit edgü

mehmet kahraman

TURGUT UYAR ÖZELDIR ÇÜNKÜ...

Zeynep Arkan

İkinci Yeni şairleri arasından “bıraksalar sadece şiirle uğraşacak olan Edip'tir...” der Tomris Uyar. Turgut Uyar'ı da hayatında aktif biçimde “aksiyon adamı olamamak” ile eleştirir. Şiirlerinde bu konuda bir hayıflanma, apaçık itiraf olduğunu iddia eder. Oysa slogana kaçmadan, şiiri aynı kalıplarda boğmadan önemli bir şiir dili kurmuştur Uyar. Edip Cansever gibi siyasi görüşünü öne çıkarmadan sadece şiirle uğraşmak bir tercihtir. Şiirin ve yaşamın kıyıları sıkça ayrılır oysa. Genellikle aynı yöne çıkmazlar.

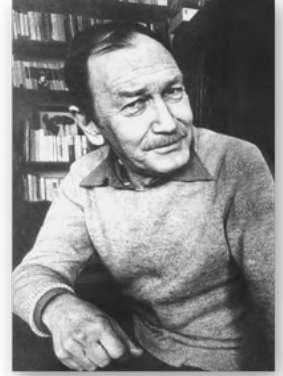
Şiirsel olandan ve sloganlaşmış şiirden kaçarken kurduğu dili yeniye hizmet etmek için kullanan Turgut Uyar özeldir. Çünkü başta şiirin olmak üzere içinde yaşadığı ülkenin, dünyanın hatta tüm yaşamın farkında olan bir bilinçle konuşmuştur.

Turgut Uyar, “durduğum yerde kalmaktan korkuyorum” dediği için özeldir. “Efendimiz Acemilik” tümünden bu düşünceyle yazılmıştır. Şiiri bir yaşama çabası olarak tanımlar. Her gün yeniden, bambaşka hallerde yeni duygularla tanışan insanın bu sebeple yeni biçimler peşinde olması gerektiğini savunur. “Hayatımızda olmayan bir mesele şiirde de olamaz” dediği için özel bir şairdir Turgut Uyar.

Nettir bir de büyük şiirler yazan büyük insanlara has bir şekilde. Sevmediği için denize sırtını döner. Herkes sever ben de seveyim dememiştir. Sevmediği insana, sevmediği mekâna, sevmediği şiire tavrı hep aynı olmuş. Yapay olana tavrı çok keskin. Yapay burjuvazi, yapay ilişkiler... Bünyesi hiçbirini kabul etmemiş bir şair.

İkinci Yeni şiirinde gözden kaçırılmayacak bir dram vardı. Yatay ve dikey düzlemde insanın dramı. Derinlemesine inilen bir kuyu gibi gerçekçi ve karanlık, sürtündüğü yüzeyde iz bırakan, dokunduğunu tüm ruhuyla hissedip tanımlayan bir şair olarak Turgut Uyar, birlikte yaşanan bir dünya mutluluğu arzuluyordu. Buna rağmen hayal kırıklığı ile de barıştı. Bu çok önemli bir bilinçtir. Umut iyimserdir. Sert gerçeğe rağmen umutla direnmek büyük cesaret gerektirir. Yaşadığı çağı bir bütün olarak yaşamak, hissetmek, o bütünden kopmamak ister şair. İçinde bulunduğu kültürel ortamın dayatmalarından uzak, kendi ülkesinden uzak bir düşünce içinde olmak istemez.

İyi şiir, ölümlüdür der Turgut Uyar. Tıpkı insanlar gibi. Özeldir.

turgut uyar

zeynep arkan

osermetal

Makina & Mühendislik

Organik tarım teknolojisinde çözüm ortağınız

www.osermetal.com.tr
info@osermetal.com.tr

SOĞUK SONE**Ebru Özden Güroğulları**

Ölüm bir asi çocuk yaşam bir dingin ırmak
Zaman 'an'a küçüldü, saate belendi aşklar
Güzü geçiyorlar öteden, ıtır, gün ve yaprak
Hiç durmadan bir büyük yalnızlığı yağıyor kar.

Dünya rüzgâr alıyor, ev içleri de soğuk
Akşam olunca döner aynalar içeri bakar
Ve söylenir 'beni geniş odalara al burası boşuk
Beni dar zamanlardan, kendimden dışarı çıkar'

Sıcak yazlar dönüşlerde balkonları
kapıları evlere kapalı bulur, her şey tastamam ve eksik-
Suyumuz kesilse yok bağlayacak akarsuları

Suyumuz kesiliyor, ol desen olur.
-Ol desen olur, döndürme beni bendeki bana
Dilim ölümlemişken söz söyleten sensin bana-